

Ok i

PERSOANELE

frații Elvirei

DON JUAN — fiul lui Don Louis SGANAREL — valetul lui Don Juan GUSMAN — servitorul Elvirei

DON CARLOS\ DON ALONSO

DON LOUIS — tatăl lui Don Juan

UN CERȘETOR

PIERROT — țăran îndrăgostit de Charlotte

R1GOTIN^{ETTE} 1 servitorii lui Don Juan

DIMANCHE — negustor LA RAMEE — spadasin ELYIRA, soția lui Don Juan

g J. țărănci

STATUIA COMANDORULUI

SUITA lui Don Juan

SUITA lui Don Carlos și a lui Don Alonso,

frații Elvirei

O STAFIE

Acțiunea se petrece în Sicilia.

CHARLOTTE MATHURINE

Scena înfățișează un palat

SCENA 1

Sganarel, Gusman

SGANAREL (*ținând o tabacheră*)

Orice ar spune Aristot¹ și toți filozofii la un loc, nimic nu e mai bun pe lume ca tabacul — e singura slă-bic.une a oamenilor cumsecade și cine nu trage tabac, nu e vrednic să trăiască. El limpezește și înveselește creierul, îndreaptă sufletul pe căile cele buneși datorită lui, te deprinzi a fi om de omenie. Ai băgat de seamă? De cum tragi o dată, devii politicos cu toată lumea, îmbii în dreapta și în stînga pe prieteni și pe necunoscuți să facă la fel; înainte chiar de a-ți cere ceva, le-ai și ghicit dorința — iată pentru ce am spus că tabacul însuflă simțăminte de omenie și de bună purtare la cei care se înfruptă din virtuțile lui. Dar să lăsăm asta și să vorbim mai bine de treburile noastre. Va să zică, scumpul meu Gusman, stăpîna ta Dona Elvira, nedumerită de plecarea noastră, ne-a luat urma. Și după cum spui tu, inimioara ei, pe care stăpînul meu a înflăcărat-o atît de vîrtos, nu i-a dat pace pînă n-a tîrît-o înoace. Ei, vrei acum să-ți mărturisesc și

¹ Filozof idealist grec din secolul al IV-lea î.e.n. Numeroasele lui tratate de logică, de fizică etc. erau deosebit de prețuite în filozofia scolastică medievală. Iată de ce și Sganarel 11 citează ca pe o autoritate.

375

eu părerea mea? Tare mi-e* teamă că dragostea ei n-are să fie răsplătită cum se cuvine, că degeaba a venit în orașul acesta și că era mai cuminte dacă rămîneați unde vă găseați.

GUSMAN

Și pe ce te întemeiezi, cînd vorbești așa? Spune-mi, te rog, Sganarel, de unde pornește teama ta? Stăpînul tău ți-a destăinuit ceva, și-a deschis inima față de tine, ți-a mărturisit că n-o mai iubește pe stăpîna mea și din pricina aceasta a fugit?

SGANAREL

Nu mi-a spus nimic — dar mi-a fost destul să văd meleagurile astea și eu care știu cum merg treburile, fără să-mi destăinuie nimic, aș fi în stare să pui rămășag că se petrece ceva pe-aproape. S-ar putea totuși să mă înșel, deși după cîte am văzut pînă acum, am ajuns să judec lucrurile cu destulă limpezime.

GUSMAN

Atunci plecarea voastră neașteptată e o dovadă că Don Juan o înșeală pe Dona Elvira? Stăpînul tău ar fi în stare să pîngărească neprihănita ei iubire?

SGANAREL

Asta nu tocmai, fiindcă e încă tînăr și nu prea îndrăznește...

GUSMAN

Va să zică un bărbat așezat pe o treaptă atît de înaltă, e în stare să săvîrșească o faptă rușinoasă?

SGANAREL

Aici ai nimerit-o!... îmi plăcuși cu treapta ta! Dacă-ți închipui că treapta, oricît de cocoțată ar fi, e-n stare să împiedice o ticăloșie!

376

GUSMAN

Dar bine, adu-ți aminte că e legat prin sfintele taine ale căsătoriei.

SGANAREL

Bietul meu Gusman, bunul meu prieten, se vede că nu-l cunoști încă pe Don Juan.

GUSMAN

Dacă e în stare să ne facă nelegiuirea asta, atunci ai dreptate să spui că nu-l cunosc îndeajuns. Dar cum ar fi cu putință să-și calce legământul, după atîta dragoste, după atîtea mărturisiri pătimașe, după atîtea înfrigurate așteptări, prețuiri măgulitoare, legănînte, după atîtea suspine și lacrimi vărsate? După atîtea scrisori înflăcărâte și jurăminte, care nu mai conteneau, după atîtea porniri avîntate, pînă la fapta nebuneasca ce a pus vîrf la toate: cînd a răpit-o pe Dona Elvira diuJ mănăstire ca s-o supună patimii lui nepotolite... *FJM** nu-l mai înțeleg.

SGANAREL

Eu am început să-l cam înțeleg, și dacă l-ai cunoaște pe acest domnișor, ți-ai da seama că pentru el, lucrul nu e de loc greu. Mai întîi eu nu ți-am spus că n-ar mai iubi-o pe Dona Elvira, fiindcă nu sînt încă încredințat de asta. Știi că mi-a dat poruncă să pornesc înaintea lui — de cînd a sosit aici, n-a suflat un cuvînt. Dar așa, ca măsură de prevedere, pot să-ți mărturisesc — între noi — că stăpînul meu, Don Juan, e cel mai mare ticălos pe care l-a răbdat pămîntul, un

turbat, un nîir)F> un d |fivnl, iin..pă.gî.n spnrfat,iin

i ii î id i

,)f; |fivnl, iin..pă.gî.n spnrfat,iin erp,t,lc,

care nu crede nici în paradis, nici în iad, nici în iasme firoase; care-și trăiește viața ca o adevărată fiară turbată, un porc de-al lui Epicur¹, un adevărat Sar-

¹ Epicur profesa la Atena, în jurul anului 300 î.e.n., o explicare materialistă a universului și o morală hedonistă (a plăcerilor, a celor intelectuale în primul rînd). Cea mai completă expunere a acestei filozofii a dat-o poetul latin Lucrețiu în „Poemul Naturii”. Chiar din antichitate însă s-a dat o interpretare abuzivă moralei epicuriene, atribuindu-i-se învățătura

377

\

li v

danapal¹ care-și astupă urechea la toate muștrările creștinești și socotește drept mofturi toate învățămintele în care noi, ceștelalți, credem cu tărie. Îmi spui că a luat-o în căsătorie pe stăpîna ta? Dar ca să-și potolească patima, s-ar fi însurat și cu tine și cu cîinele și cu pisica Donei Elvira!... Căsătoria pentru el e un fleac, e capcana cu care prinde femeile frumoase. Se însoară la nimereală, cu cine-i cade în plasă: văduvă sau fecioară, boieroaică, tîrgoveată, sau țarancă, de e laie, de-i bălaie. Dacă ar fi să ți le-nșir pe toate cîte le-a luat de neveste, n-aș mîntui pînă diseară. Văd că te-ai învinețit la obraz și ai rămas cu gura căscată — j dar pînă acuma nu ți-am zugrăvit decît o latură a ju-pînului nostru, fiindcă dacă ar trebui să ți-l încondeiez în întregime, ar trebui altă bidinea și mai întunecată, într-un cuvînt, mă mir că minia cerească nu l-a trăsnit pînă acuma — în ce mă privește, mai curînd aș fi sluga diavolului decît a lui și tare aș vrea să-l înghită de viu pămîntul, ca să nu mai văd grozăviile pe care le-am văzut. Fiindcă nimic nu e mai cumplit pe lume, ca un mare boier care e om rău. Cu toată scîrba mea, sînt silit să-i rămîn credincios — frica ține loc de sîr-guință, îmi încătușează simțirea adevărată și mă îmbrîncește să primesc drept bun și vrednic de laudă aceea ce inima mea respinge cu silă. Dar iată-l — se învîrte prin palat — se îndreaptă încoace — pleacă de aici. Un bob zăbavă și destupă urechile la ce-ți spun: mi-am descărcat sufletul față de tine — ți-am dat o dovadă de mare încredere... ce să mai vorbim, m-a cam luat gura pe dinainte — dar află ca de-i ajunge cumva la ureche o vorbă din cîte ți-am destăinuit aici, eu am să strig sus și tare că ești un mincinos.

că omul esto dator să-și satisfacă în primul rînd plăcerile simțurilor. De aici, falsa imagine a unui Epicur desfrînat.

Moliere cunoștea bine adevărata învățătură a lui Epicur, atît prin poemul lui Lucrețiu, pe care îl tradusese în tinerețe, cît și prin lecțiile lui Gassendi, filozof francez din secolul al XVII-lea.

¹ Sardapal, ultimul rege asirian din familia Semiramidei, n-a avut o existență istorică sigură. Era, în antichitate, tipul monarhului oriental desfrînat și mai ales afemeiat.

378

SCENA 2 Don Juan, Sganarel

DON JUAN

r nine stăteai de vorbă? Mi s-a părut mie, sau £ Gusman al Donei Elvira?

SGANAREL

Vi s-a părut și nu vi s-a părut - mai mult vi s-a părut, deoarece vi s-a părut ceea ce era de părut.

DON JUAN Va să zică, el era?

SGANAREL

Chiar el.

DON JUAN Și de când a sosit în oraș?

SGANAREL De aseară.

DON JUAN Aș putea să știu ce pricină-l aduce?

SGANAREL O pricină despre care cred că vă cam dați cu bănuiala.

DON JUAN Plecarea noastră neașteptată, fără îndoială.

SGANAREL Bietul om e zdrobit cu totul și nu știe ce să creadă.

DON JUAN Tu ce i-ai spus?

SGANAREL Că habar n-am — că nu mi-ați suflat nici un cuvântel.

379

DON JUAN Dar tu ce crezi? Tu cam ce bănuiești?

SGANAREL , Eu? Eu cred că și-a vîrît coada vreo dragoste nouă.

DON JUAN Asta e părerea ta?

SGANAREL Asta.

DON JUAN

Atunci ai ghicit — și dacă ții să știi cu tot dinadinsul, află că o făptură nouă a gonit din inima mea dragostea pentru Elvira.

SGANAREL

Pre legea mea, nimeni pe lume nu-l cunoaște pe Don Juan mai bine decît mine!... Inima dumitale, stăpîne, e un trepăduș fără pereche, căruia-i place să hoinărească din dragoste în dragoste fără răgaz și nu poposește nicăieri.

DON JUAN Și nu găsești că am dreptate să mă port în felul ăsta?

SGANAREL Asta, stăpîne...

DON JUAN Cum adică, lămurește-mă.

SGANAREL

La urma urmelor ai toată dreptatea, dacă așa vrei dumneata — nu e chip s-o întorci altfel. Dar dacă n-ai vrea dumneata, atunci s-ar schimba hferurile.

DON JUAN

Ascultă, îți îngădui să nu-mi ascunzi nimic și să-ți arăți deschis părerea,

380

■

SGANAREL

Atunci stăpîne, dă-mi voie să-ți spun verde că eu nu încuviințez purtarea dumitale și că socot că nu e frumos să iubești așa, în dreapta și în stînga, cum faci dumneata.

DON JUAN

Cum? Ai pofti să mă ferec de cea dintîi făptură în-tîlnită, să mă lipsesc pentru ea de tot ce m-ar mai îmbia pe lume, să mă leg la ochi ca să nu mai văz nimic în jurul meu? Sărămîi mereu credincios unei singure iubiri, să mă îngrop de viu în statornicia mea, și din fragedă tînerete să fii mort pentru atîtea alte frumuseți care-mi îneîntă privirile? Mulțumesc pentru cînstea de a trece om de cuvîrit, bărbat credincios !... Asta nu !... Statornicia e bună doar pentru gugumani. Toate femeile frumoase au datoria să ne scoată din minți și cea care a avut norocul să ne întîlnească întîi, n-are și dreptul de a le lipsi pe toate celelalte de prinosul înflăcărat al inimilor noastre. Pe mine frumusețea mă tulbură oriunde o întîlnesc și mă supun cu îneîntare dulcilor lanțuri cu care ne subjugă. E adevărat că m-am legat de o femeie, dar asta nu înseamnă că dragostea pe care o simt pentru frumoasa Elvira poate hotărî inima mea să fie nedreaptă cu atîtea altele — am ochi în stare să cîntărească farmececele fiecăreia și dator sînt să le cînstesc pe toate potrivit firii mele și îndatoririlor pe care natura le-a sădit în mine. Oricum ar fi judecată purtarea mea, nu-mi pot înăbuși inima cînd văd ceva care-mi place și pentru un chip atrăgător, ași dăruî bucuros zece mii, dacă le-ași avea... Un simțămînt care abia se naște, are un farmec negrăit și schimbarea e singura plăcere în dragoste. Ce dulceată fără seamăn e să cucerești cu mii de meșteșugari, inima unei fete Tinere ^î*fnTmoa~ei~^a-4a«r«»i7 cu sxrspine, cu avînturi înflăcărate, pui stăpînire pe o inimă care se împotrivește și luptă cu toate armele nevinovăției ce nu vrea să se dea bătută; pas cu pas îi înfrîngi, una după alta, toate împotrivrile, îi nimicești toate gîndurile curate din care își face o fală și o mîni, încet, încet, domol de tot, unde vrei tu! Dar după ce ai devenit stăpînul

381

ei, nu mai ai nimic de adăugat și nimic de dorit — toată flacăra patimei s-a stins și înțepenești în toropeala unei iubiri al cărei farmec a apus, dacă bineînțeles o altă făptură nu se ivește, care să

trezească din nou dorințele ațipite și să-ți poftască inima la sărbătoarea îmbietoare a unei noi cuceriri... într-un cuvânt, nimic nu e mai minunat pe lume, decât să înfrîngi cerbicia unei femei frumoase și pot mărturisi că în privința aceasta mă asemăn cuceritorului care zboară dintr-o izbîndă într-altă izbîndă, fiindcă nu poate

- __să-și înfrîneze năzuințele... Nimic nu poate frînge j'avîntul dorințelor mele și am o inimă în stare să

JJMubească tot pămîntul. întocmai ca Alexandru¹, aș |'dori să mai existe și alte lumi, ca să-mi pot întinde și

—^asupra lor cuceririle mele de dragoste.

SGANAREL

Sfîntă Născătoare, cum îți turuie gura, stăpîne! Eu socot că le-ai învățat din carte, că prea le spui pe nerăsuflăte!

DON JUAN Ei, acum mai ai ceva de zis?

SGANAREL

D-apoi... dacă e vorba de zis, n-aș prea avea cine știe ce de zis... fiindcă așa cum învîrtești dumneata lucrurile, parcă, parcă ai avea dreptate; dar dacă e vorba de dreptate, apoi drept e că n-ai dreptate. Dar vorbele dumitale mi-au tulburat toate gîndurile cele bune. Lasă că știu eu ce-am să fac altă dată: o să aștern frumos pe hîrtie tot ce mi se pare mie că e drept și pe urmă mă iau la harță cu dumneata^

DON JUAN

Ar fi mai nimerit.

¹ Este vorba de Alexandru cel Mare, regele Macedonieși cuceritorul vastului imperiu persan (secolul al IV-lea î.e.n.)

382

T

SGANAREL

Dar oricum, fiindcă mi-ați dat încuviințarea, pot să spun de pe acum că viața pe care o duceți a început șa nu-mi mai placă de loc!

DON JUAN

Cum? Dar ce fel de viață duc? SGANAREL

Destul de bună, n-am ce zice... însă, de pildă, ce-ar fi dacă nu v-ați însura în fiecare lună, ca pînă acum?

DON JUAN

Dar nimic nu e mai plăcut pe lume!

1

SGANAREL

Asta e adevărat. Îmi dau scama că trebuie să fie foarte plăcut și foarte înveselitor lucru și pe legea mea, aș face și eu la fel, dacă nu m-aș gîndi că îmi bat joc de sfînta taină... a...

DON JUAN

Asta ne' privește po Dumnezeu și pe mine și ne descurcăm noi amîndoi, fără dumneata.

SGANAREL

Se poate, stăpîne, dar eu știu că nu prea e faptă înțeleaptă să iei în derîdere cele sfînte și necredincioșii n-o isprăvesc niciodată bine.

DON JUAN

Ține-ți gura, deșucheatule — ți-am spus de atîtea ori că nu-mi place să aud muștrări.

SGANAREL

Ferească Dumnezeu, stăpîne!... Dar ce, eu vorbesc de dumneata?... Dumneata știi ce faci, dumneata de crezi ori nu în cele sfînte te privește !... Dar se nimeresc așa, pe lume, mucoși obraznici care sînt necredincioși fără să-și dea seama, care fac pe grozavii, fiindcă își

383

închipuie că le șede bine. Uite, dac-aș avea în fața T/ mea un domnișor dintr-ăștia, î-aș spune fără înconjur privindu-l drept în ochi: „Cum de îndrăznești neis-pravitule să te iei la harță cu Dumnezeu și să-ți bați joc de cele sfînte? Tocmai tu te-ai găsit, rîmă tîrîtoare, secătură ce ești (domnișorului de adineaori îi spui așa) să batjocorești ce cinstește omenirea întreagă? Îți închipui poate că dacă ești de neam mare, dacă porți perucă bălaie și cîrlionțată cu meșteșug, pene la pălărie, haină muiată în fir și cordeluțe ca para focului (nu vorbesc bineînțeles, de dumneata... de celălalt, domnișorul) îți închipui, cum am zice, că ești mai dibaci decât alții, că totul ți-e îngăduit și că nimeni n-are voie să-ți vorbească

pe șleau? Asculta de la mine sluga dumitale, că cerul pedepsește mai de vreme, sau mai târziu pe pîngăritori, că o viață păcătoasă se încheie cu moarte păcătoasă și că"...

DON JUAN

Gura!

SGANAREL

Poftim gura! Și acum, e rîndul dumneavoastră. Ce-aveți de spus?

DON JUAN

Am de spus că sînt îndrăgostit de o femeie și că, robit de farmecele ei, am ajuns aici în oraș.

SGANAREL

Și nu te temi stăpîne de întîmplarea cu moartea comandorului¹ ăluia, pe care l-ai ucis acum șase luni?

DON JUAN Să mă tem? De ce?... Nu l-am omorît bine?

SGANAREL

Ba foarte bine, chiar prea bine, n-ar avea nici un drept să se plîngă.

¹ Titlul de comandor se dădea nobililor care dețineau un rang Superior într-un ordin cavaleresc.

384

DON JUAN De altminteri am fost iertat pentru isprava asta.

SGANAREL

Se poate, dar iertarea stăpînirii nu stinge și dorul de răzbunare, ura neamurilor, a prietenilor...

DON JUAN

Să nu ne gîndim la relele pe care ni le poate aduce ziua de mîine, ci numai la plăcerile pe care ni le poate dărui!... Făptura despre care ți-am pomenit, este o fată nespus de frumoasă, logodită de curînd și care a fost adusă aci de cel care urmează să-i fie bărbat — întîmplarea a făcut să-i văd pe tinerii îndrăgostiți cu vreo trei patru zile înainte de a porni în călătorie. De cînd sînt n-am întîlnit pereche mai fericită și care să înfățișeze cu mai multă desăvîrșire mulțumire, simțămintele ce nutresc unul pentru celălalt. Priveliștea aceasta a iubirii lor deplin împărtășite, m-a mișcat adînc: am simțit o pișcătură la inimă și dragostea mea s-a ză-mislit din gelozie... Da, da, așa a fost; la început, j supăra faptul că prea se arătau îndrăgostiți unul de altul, necazul îmi bîcui dorințele și-îmi spusei că nu e plăcere mai mare decît să le stric dulcealor înțelegere, 7 sTTfșiQegăturiTe pe~cUi'e inima miig~Tulburată nu le —*— mai putea încuviința. Dar pînă acum, toaTe~îi linte le mele au fost zadarnice. De aceea voi folosi singurul mijloc ce mi-a mai rămas. Tînărul logodnic și-a poftit pentru astăzi iubita la o plimbare pe mare. Fără ca tu să știi nimic, am pregătit astfel lucrurile, ca dragostea mea să iasă biruitoare. Am tocmit o barcă, oameni de ajutor, astfel îneît foarte ușor o voi putea răpi pe frumoasa mea.

SGANAREL

Altă trăsnaie! Ce-aj, spus?

25 — Moliere — Opere, voi. II.

DON JUAN

385

SGANAREL

fe-pui că ați făcut foarte bine și că nu se putea altfel... sNimic nu e mai cuminte pe lume,decît să-ți faci pe

||]pofta inimii.

DON JUAN

Atunci fii gata să mă întovărășești și adu-mi și armele fiindcă nu știi niciodată cum... (*O zărește pe Dona Elvira*). A, supărătoare întîlnire!... Vînzăto-rule, de ce nu mi-ai spus că e și ea aici?

SGANAREL Dacă nu m-ai întrebat, stăpîne...

DON JUAN

Dar ce, e nebună de nu și-a schimbat roclia și umblă prin oraș îmbrăcată ca la țară?

SCENA 3 Dona Elvira, Don Juan, Sganarel

DONA ELVIRA

Binevoiești oare, Don Juan, să dai un semn că m-ai recunoscut? Și pot nădăjdui de la milostivirea

dumitale că ai să întorci privirile spre mine?

DON JUAN

Mărturisesc, doamnă, că sînt uimit, fiindcă nu mă aşteptam de loc să te întîlnesc aici.

DONA ELVIRA

îmi dau prea bine seama că nu mă aşteptai şi văd că eşti uimit, dar nu cum mă aşteptam eu, aşa că îndemnată sînt să cred cu prisosinţă aceea ce nici nu îndrăzneam să-mi închipui... Dar cum puteam în neştiinţa mea, în slăbiciunea inimii mele, să mă încredinţez de o trădare, pe care astăzi atîtea dovezi o întăresc!... Am fost prea bună, sau — de ce n-aş mărturisi-o? — prea proastă, de m-am înşelat pe mine

însămi şi am tăgăduit cu încăpăţinare ceea ce ochii şi judecata mea au înţeles cu prisosinţă. Dragostea mea a căutat mereu pricini care să dezvinovăţescă răceala dumitale din ce în ce mai neascunsă faţă de mine şi am făurit singură sute de îndreptări plecării dumitale atît de neaşteptate, pentru ca să te spăl de neleguirea de care mintea mea te învinovăţea. Fireştile mele bănuiri zadarnic se trezeau, că eu îmi astupam urechile la glasul care striga că eşti un ticălos şi ascultam în schimb cu îngăduinţă atîtea înşelătoare blîguiri care-mi şopteau că eşti nevinovat de nimicirea inimii mele. Dar în sfîrşit, chipul cum mă primeşti acum nu mai lasă loc pentru nici o îndoială şi uitătura rea pe care mi-ai azvîrlit-o îmi spune mai mult chiar decît aş fi vrut să ştiu. Cu toate acestea, aş dori să aflu din gura dumitale pricina pentru care m-ai părăsit. Vorbeşte, Don Juan, te rog să vorbeşti, fiindcă vreau să văd cum ai să te dezvinovăţeşti

DON JUAN

Doamnă, uite-l pe Sganarel, care ştie ca şi mine pentru ce am venit aici.

SGANAREL

(în şoaptă lui Don Juan) Eu stăpîne? Eu habar n-am! Ce mă bagi pe mine?

DONA ELVIRA

Atunci Sganarel, vorbeşte dumneata. La urma urmei, ori de unde ar veni dezvinovăţirile, e tot una pentru mine.

DON JUAN

(făcîndu-i semn lui Sganarel să se apropie) Haide o dată, vorbeşte-i stăpînei tale.

SGANAREL *(încet lui Don Juan)* Dar ce vrei să-i vorbesc?

386

25*

387

DONA ELVIRA

Apropie-te, fiindcă aşa vrea dumnealui şi spune-mi care a fost pricina unei plecări atît de pripite.

DON JUAN Ai să răspunzi o dată?

SGANAREL *(încet lui Don Juan)*

N-am nimic de răspuns. Prea de tot îţi baţi joc de mine, stăpîne.

DON JUAN Vrei să răspunzi, ori...

SGANAREL Stăpîna...

DONA ELVIRA Ei, ce este?

Stăpîne...

Ai să...

SGANAREL *(întorcîndu-se spre stăpînul său)*

DON JUAN *(ameninîndu-l)*

SGANAREL

I Stăpîna, marii cuceritori, Alexandru şi alte năzbîtii _L_ de soiul ăsta, sînt pricina plecării noastre. Asta-i tot ce ştiu a răspunde, stăpîne.

DONA ELVIRA

Eşti bun să-mi lămureşti Don Juan, ce se ascunde sub vorbele lui încîlcite?

DON JUAN

La urma urmelor, doamnă, dacă doreşti cu orice preţ să afli...

388

DONA ELVIRA

A ce slab știi să te aperi, cu toate că ești trăit la curte și s-ar cuveni să fii obișnuit cu toate viclășugurile! Îți mărturisesc că mi-e milă văzîndu-te în ce încurcătură te zbați. De ce nu-ți încununi fruntea cu o trufașă obrăznicie? De ce nu-mi juri că-mi păstrezi mereu aceleași simțăminte, că mă iubești cu aceeași înflăcărare ca mai înainte, și că numai moartea e în stare să te desprindă de mine? De ce nu-mi spui că treburile foarte însemnate te-au silit să pleci fără ca să mă înștiințezi măcar, că fără voia dumitale urmează să mai întîrzi cîtăva vreme aici, astfel, încît nu mai rămîne decît să mă întorc de unde am venit, încredințată că vei veni de îndată ce-ți va fi cu putință? Că n-o să poți răbda să stai departe de mine, și că lipsit

de făptura mea, ești ca un trup despărțit de sufletul
lui? Uite, așa ar trebui să te dezvinovățești, nu să stai I țeapăn și tăcut în fața mea.

DON JUAN

Îngăduiți-mi doamnă, să vă mărturisesc că n-am darul prefăcătoriei și că inima mea nu cunoaște înșelăciunea. Nu pot să spun că mă stăpînesc față de dumneata aceleași simțăminte ca odinioară, nici că ard de nerăbdare să te urmez — fiindcă, dacă vrei să afli adevărul, am venit aici ca să fug de dumneata — și asta nu din pricinile pe care ți le închipui, ci fiindcă conștiința mea nu-mi mai îngăduie să trăiesc cu dum-neata ca un păcătos. Au început să mă chinuiască gînduri negre, doamnă, și mi-am deschis ochii inimii asupra nelegiurii pe care am făcut-o. M-am gîndit_ îndelung și mi-am zis că pentru a te face soția mea, te-am răpit de la mănăstire, că ai zdrobit un legămînt sfînt, care era de dincolo de lume, că cerule neînduplecat în asemenea împrejurări; mă chinuie remușcări și mi-e teamă de mînia dumnezeiască, căsătoria noastră o socotesc un sacrilegiu și nimic mai mult, în stare să abată asupra capetelor noastre blestemul de sus și atunci mi-am mai zis că e de datoria mea să încerc să te uit și datoria dumitale, să te întorci la cătușele

389

J-

din care te-am smuls. Îndrăznești oare, doamnă, să te împotrivești unei atît de cucernice porniri și păstrîndu-te pentru mine, să mă încaier cu Dumnezeu? Dorești oare ca...

DONA ELVIRA

A, ticălosule, acum de-abia te cunosc cu adevărat!... și spre nenorocirea mea, te cunosc cînd nu mai pot îndrepta nimic și cînd cunoașterea mea nu mai poate sluji, decît pentru a-mi spori și mai cumplit deznădejdea!... Dar află că nelegiuirea nu va rămîne nepedepsită și că cerul cu care te joci acum, mă va răzbuna de înșelăciunea ta.

DON JUAN Sganarel, o auzi?... Vorbește de cer...

SGANAREL Puțin ne pasă nouă de cer!... N-am dreptate, stăpîne!

DON JUAN

Doamnă...

DONA ELVIRA

Destul. Nu țin să aud mai mult și mă învinovățesc că am auzit și atît. E lucru nedemn stăruind cu tot dinadinsul să ți se spuie, spre rușinea ta, că ai greșit, și în asemenea împrejurări, o inimă trufașă, de la cele dintîi cuvinte, datorează să se hotărească într-un fel. O, să nu-ți închipui că am să izbucnesc aici în muștrări și ocări. Mînia mea n-are să se irosească în văicări zadarnice, ci își păstrează toată dîrzenia pentru răzbunarea ce va veni... Fiindcă îți spun încă o dată că cerul se va răzbuna pe tine, înșelătorule, de ticăloșia pe care ai săvîrșit-o față de mine. Dacă ți-e teamă de mînia cerească, apoi teme-te și de mînia unei femei batjocorite.

390

SCENA 4 Don Juan, Sganarel

SGANAREL

(aparte) Dacă l-ar înăbuși măcar remușcarea...

DON JUAN (după o clipă de reculegere)

ȘUcum e timpul să ne gîndim la noua noastră prava de dragoste.

SGANAREL (singur)

Vai, ce stăpîn nelegiuit mi-e dat să slujesc!

r

is-

Scena înfățișează un coli de țară, la țărmul mării

SCENA 1 Charlotte, Pierrot

CHARLOTTE

Și cum s-ar zice, Pierrot, te-ai nimerit pe acolo taman la tanc,

PIERROT

Că bine spuseși: la tanc... D-un fir de păr a atârnat, să nu se înece amîndoi.

CHARLOTTE

Să fi fost vîntul de azi dimineață, de au făcut bîl-dîbîc în mare?

PIERROT

Stai oleacă, să-ți spun cum s-a întîmplat tot, din fir pînă-n ață. Că vorba ăluia, eu i-am ochit întîi, că dacă nu-i ocheam eu întîi... Uite cum s-a întîmplat: eram pe mal, colo, eu și cu burtosul de Lucas și ne hîrjoneam cu bulgări de pămînt — el arunca în mine cu bulgări și eu aruncam în el — cum s-ar zice, ne hîrjoneam, că și borțosului de Lucas îi place să se hîr-jonească și mie la fel mi-e dragă hîrjoneala. Și cum ne hîrjoneam noi, fiindcă îți spusei că ne hîrjoneam, ce să văz, hăt, departe, ceva care se vînzolea parcă cu valurile, și se căznea și se opintea parcă spre noi. Vedeam cum te văz, după aia vedem noi că nu mai

392

vedeam, după aia vedem că vedeam... — Măi Lucas, parcă ar fi niște mușterii care înoată spre Țîrm. — Ce tot bîlmăjești, zice. — Tu ia seama la ce-ți spui, că doar nu-s zănatic, sînt oameni. Dar de unde mai scorniși și asta, zice. Ascultă-mă pe mine, ai orbul găinilor, zice. — Pui rămășag, zic că n-am orbul găinilor, că sînt doi mușterii și că vin înot spre noi, zic. — Mă prind pe cît vrei, zice, că spui prostii... — Atunci, punem rămășag pe zece firfirici, zic, că eu am dreptate? — Bucuros, zice, și dacă ții, poftim gologanii. Eu... mă știi tu pe mine, nu sînt nici scrîntit, nici măselariță n-am băut. Am scos din brîu gologanii, cinci bucăți de cîte două firfirici, cum aș fi dat pe gît o ulcică de vin. Fiindcă oi fi eu cam zurlui, dar cînd e vorba de ban, mă codesc și mă socotesc de zece ori — dar știam ce fac! Că eu sînt om cu cap... Și hop, n-apucăm să încheiem rămășagul că și zărim, preț de-o aruncătură de băț, pe mușteriii mei făcîndu-ne semn să le sărim într-ajutor. Dar eu, cu gîndul la rămășag: — Ascultă Lucas, zic, îi vezi cum ne cer să-i scăpăm? Hai iute să-i scoatem la mal. — Să-i scoată Satana, că eu nu-i scot, că am pierdut banii din pricina lor! Și ce să-ți spui, atîta l-am dăscălit și l-am socrit, c-a dat jPumnezeu de s-a muiat și am sărit amîndoi într-o luntre, de i-am scos buni zdraveni din apă, pe urmă i-am dus acasă și i-am așezat lîngă vatră, că erau uzi learcă și i-am despuiat de straiete de pe ei, de-au rămas în pielea goală, cum i-a făcut mîne-sa și tot din ceata lor a mai venitără doi și pe urmă, hop și Mathurine, de-a începutără să-i facă cu ochiul, dezmățații. Și iac-așa a fost, Charlotte, după cum îți povestii.

CHARLOTTE

Așa o fi, dar parcă îmi spuseși mai înainte că e unu* dm ei- mai arătos.

PIERROT

Ala e stăpînul lor. Trebuie să fie d-ăia mai marii pe la ei p-acolo, căe tivit cu fireturi din creștet pînă-n

393

tălpile picioarelor, dar să ști că nici ăi de-l slujesc nu sînt de neam prost, sînt și ei boieri, albăstrează de !... Dar cît ar fi fost el de neam subțire, ăla de e mai mare peste ei, acum era la fund, de nu săream noi să-l aducem la mal.

/Gf**CHARLOTTE**

Taci soro...

PIERROT De nu săream noi, se-mplinea cu el.

CHARLOTTE O mai fi acasă — și tot în pielea goală?

PIERROT

Nu fi proastă, l-am îmbrăcat noi la loc de cum a venit. Maică, n-am mai pomenit așa tevatură! Ce chichițe și ce mofturi la boierii ăștia mari, să vezi și să nu crezi! Eu am înlemnit, nu altceva. Să vezi, Charlotte, au un soi de păr, dar nu dă-l de crește pe cap, nu! altu', care-l scot și-l așază la loc pe scăfirhe ca un ghemotoc de cîlți. Și mai au un soi de cămăși cu niște mîneci de intrăm amîndoi — și tu și eu — în ele și niște nădrați încrețiți, că de-i descrețești și-i întinzi, mergi de la Paști la Sîn-Petru și-n loc de surtuc, o sărăcie de cațaveică de nu le vine pînă la buric. Maică, maică, halal deasa cațaveică! Și-n loc de legătură la gît, o drăcie de năframă răsucită cu patru afurisite de capete de le atîrnă pînă-n vine. Și mai au alte năframe înnodate peste braț și la încheietura genunchiului coșcogeamite patrafire, și horbote și horbotele și cordele și cordeluțe pe toate cusăturile, pînă-n vîrful încălțărilor, de te-apucă lehamitea, nu altceva! Ce să-ți spui, n-aș fi crezut c-am să văz asemenea drăcovenii.

CHARLOTTE Mă duc atunci să văz și eu.

PIERROT Domol, fată, că înainte am ceva de vorbit cu tine,

CHARLOTTE Ce vorbă te găsi tocmai acușica?

PIERROT

Charlotte, ascultă-ncoa, pe mine mă roade ceva pe inimă. Tu știi că-mi-ești dragă și o să ne luăm amîndoi, dar ce să-ți spui, de la o vreme nu mai îmi place ce văz la tine.

CHARLOTTE Ce te-a găsit, omule?

PIERROT M-a găsit că-mi faci mare supărare.

CHARLOTTE Eu ție!?

PIERROT Tu nu mă mai îndrăgești ca înainte.

CHARLOTTE

Vezi-ți de treabă, băiete, altceva n-ai mai găsit să trîncănești?

PIERROT Socot că atîta e destul.

CHARLOTTE

Tot aia, tot aia, în fiecare zi îmi împuiezi urechile tot cu aia.

^

PIERROT

Tot cu aia, fiindcă aia e... Dacă n-ar fi tot aia, nu ți-aș împuia urechile tot cu aia.

CHARLOTTE

Dumnezeu să te priceapă, că eu nu mai pricep ce vrei de la mine.

PIERROT Vreau să-ți fiu drag — iaca!

!

394

395

CHARLOTTE Și ce, nu-mi ești drag?

PIERROT

Nu-ți sînt — degeaba mă muncesc eu să-ți fiu pe plac. Ți-am cumpărat cordele de la bîlci, ți-am adus cîte cuiburi de mierle ai poftit, am tocmis lăutari să cînte de cîte ori a fost vr-un hram sau orice fel de sărbătoare — toate de-a surda! Nu se cade, Charlotte, să nu-ți fie dragi flăcăii care te au dragă.

CHARLOTTE Nu fi prost, băiatule, și tu mi-ești drag.

PIERROT Așa dragoste, mai bine lipsă.

CHARLOTTE Dar cum vrei să fac, ca să te mulțumesc?

PIERROT Să faci cum face omul cînd îndrăgește pe cineva.

CHARLOTTE Dar nu te îndrăgesc destul?

m_____

PIERROT

v,

Nu. Cînd îndrăgești cu adevărat, fată hăi, nu știi ce parascovenii și drăcovenii să mai faci, ca să intri-n voia cui îndrăgești din tot sufletul. Ai văzut-o pe dolofana aia de Tomassa, cum nu-l lasă un minut în pace pe Robam, cum îi dă într-una tîrcoale și nu-i îngăduie măcar să-și tragă sufletul? Cînd îl ciupește, cînd îl hîrjonește, cînd îi chitește cîte-o scatoalcă așa, de șagă. Ieri, cînd să se așeze pe scaun, a tras scaunul de sub el, de-a căzut bildîbic cu picioarele în sus pe podea. Asta dragoste, înțeleg și eu!... Tu stai mereu posacă, parc-ai fi buștean din pădure și de m-aș învărti

396

pînă mîine pe lîngă tine, socot că nu mi-ai repezi un ghiont măcar și n-ai scoate o vorbă din gură. Ascultă la mine, nu e bine ce faci. Prea ești din cale afară nesimțitoare cu lumea.

CHARLOTTE

Dac-așa e firea mea, n-am cum să mă schimb de pofta ta.

PIERROT

Firea se schimbă și ea cît e de fire — și pe urmă, dacă ții la cineva, îi arăți și lui coala, măcar cu un semn.

CHARLOTTE

Ia ascultă încoace și nu-mi mai bate capul. Te iubesc cum mi-e felul și dacă nu-ți place, caută-ți altă drăguță.

PIERROT

Cum s-ar zice, să-mi iau tîlpășița? Dar dacă ți-aș fi drag, tot așa mi-ai răspunde?

CHARLOTTE Dacă nu-mi dai pace și mă turbezi de cap!

PIERROT

Ce necaz ți-am făcut eu, fetițo? Eu te îmbii să fii mai prietenoasă cu mine și gata.

CHARLOTTE

O să fiu — las-am să fiu — dar nu da buzna așa, ai un pic de răbdare. Norocul dă peste om cînd nici n-ai gîndi.

Bate palma-ncoa! Iacă, o bat!

PIERROT

CHARLOTTE (*îi dă mina*)

397

PIERROT Făgăduiște că ai să mă iubești mai tare d-acu înainte.

CHARLOTTE

O să fac și eu ce-oi putea — dar ai răbdare, că dragostea vine de la sine. Pierrot, ăsta e boierul ăla mare despre care mi-ai povestit?

PIERROT ăsta. Uite-l că vine-ncoace.

CHARLOTTE

Maică, dragălaș e și mare păcat ar fi fost de s-ar fi înecat.

PIERROT

Ei, eu mă duc să-i trag o înghițitură de rachiu, să-mi vie inima la loc după opinteala de adineauri.

SCENA 2

Don Juan, Sganarel, Charlotte (în fundul scenei)

DON JUAN

N-am nimerit-o, Sganarel. Din pricina furtunii aceleia neașteptate, toate socotelile noastre s-au răsturnat o dată cu barca. Dar nu-mi pare rău, fiindcă țărăncuța de care m-am despărțit adineauri, m-a mîngîiat cu prisosință și farmecele ei au șters tot necazul din pricină că n-am izbutit. Am îndeplinit de altminteri tot ce se cuvenea pentru ca să nu pierz prea multă vreme cu suspinele.

SGANAREL

Ce să spui, stăpîne, mă uimești. Am fost împreună la doi pași de pieire, și-n loc să mulțumești smerit **lui** Dumnezeu că i-a fost milă de noi și ne-a scăpat de ceasul rău, dumneata te dai peste cap să-i răscolești din nou mînia cu năzdrăvăniile dumitale obișnuite și cu dragostele...

398

(*Don Juan îl privește amenințător.*)

Au!., ține-ți gura, păcătosule, tu nu știi ce vorbești — stăpînul știe ce face!...

DON JUAN (*zărind-o pe Charlotte*)

Dar de unde ieși fetișcana asta? Ia uită-te la ea — ai văzut ceva mai minunat pe lume? Și nu ești de părere că face cît cealaltă?

SGANAREL Face, stăpîne... (*Aparte*) Alta la rînd!

DON JUAN (*Charlottei*)

Cui să mulțumesc, frumoaso, pentru întâlnirea asta, atît de plăcută? Cum e cu putință că pe dîmburile acestea de țară, la umbra copacilor și a stîncilor de pe-aici, să se nimerească făpturi ca dumneata?

CHARLOTTE Se nimeresc, de ce să nu se nimerească?

DON JUAN Ești din satul de colo?

CHARLOTTE De colo, domnule.

DON JUAN Și locuiești acolo?

CHARLOTTE Acolo, domnule.

DON JUAN Cum te cheamă?

CHARLOTTE Charlotte, cu voia dumitale.

399

DON JUAN Frumoasă fată și ai niște ochi care-ți pătrund în suflet.

CHARLOTTE

Vai, domnule, nu mai spune de-al de astea, că mă fistîcesc toată.

DON JUAN

Să nu te fistîcești, fiindcă sînt lucruri adevărate. Tu ce zici, Sganarel? E cu putință ceva mai încîntător? Ia întoarce-te nițel, fetiço. Ah, ce mijlocel bine prins. Te rog, ridică acum nițel capul. Ah, ce obrăjiori minunați!... Deschide ochii — cască-i bine — așa! ... Ah, ce scînteieri orbitoare! Și acum, ia să vedem dințișorii. Mărgăritare, nu altceva, și buzele îți vine să le strivești cu sărutări. În ce mă privește, sînt mulțumit și-n viața mea n-am văzut o fetișcană mai fermecătoare.

CHARLOTTE

Zici dumneata așa, dar eu tot cred că-ți bați joc de mine.

DON JUAN

Eu îmi bat joc de tine? Samă pedepsească Dumnezeu dacă... nu spui adevărat!... Mi-ești prea dragă ca să te mint și te încredințez că-ți vorbesc din adîncul sufletului meu.

CHARLOTTE Dacă e așa cum spui, îți rămîn îndatorată.

DON JUAN

Mie să nu-mi rămîi cu nimic îndatorată, fiindcă n-am nici o cădere pentru asta. Frumuseții dumitale să-i fii recunoscătoare...

CHARLOTTE

Vorbești prea frumos, domnule, pentru o biată fată ca mine și eu n-am meșteșugul dumitale ca să-ți răspund la fel.

DON JUAN Sganarel, ia privește-i mâinile!

SGANAREL Aoleu, stăpîne, sînt negre ca fundul ceaunului.

DON JUAN

Ce tot vorbești, nepriceputule? Sînt mâinile cele mai)

frumoase de pe lume, îmi îngădui să le sărut, minuneoPJ

**__.

CHARLOTTE

Prea mare cinste pentru mine — și dacă știam ce le-așteaptă, le frecam acasă cu tărîțe.

DON JUAN

Ia spune acum, frumoasă Charlotte, nu cumva ești măritată?

CHARLOTTE

Nu sînt măritată, dar o să mă mărit cît de curînd cu Pierrot, feciorul unei vecine de-a noastre, Simonetta.

DON JUAN

Cum se poate? O ființă ca dumneata, soția unui țaran de rînd!?... Nu e cu puțință ca atîtea farmece să fie pîngărite și apoi nu ești făcută să lîncezești la țară. Ți se cuvine o soartă mai bună și cerul care te are în dreapta lui pază, m-a mînat într-adins încoace pentru ca să împiedic căsătoria ta și să răsplătesc cum se cuvine minunatele daruri cu care te-a împodobit. Fiindcă, frumoasă Charlotte, te iubesc din adîncul inimii mele, și atîrnă doar de dumneata ca să-ți croiesc altă soartă, smulgîndu-te din colțul acesta sărăcăcios și să te fac să te bucuri de traiul pe care-l meriți. Dragostea asta ți se va părea poate că prea m-a copleșit așa, deodată, dar ce vrei frumusețea ta e vinovată și într-un sfert de ceas ești în stare să sfîrșești o patimă pe care alta n-a trezit-o nici în șase luni.

I

400

26

401

CHARLOTTE

Ca să vorbim pe șleau, domnule, nu știe ce să crează omul cînd te-ascultă. Pe de-o parte mă bucură foarte cele ce-mi spui și inima îmi dă ghes să te cred; pe de altă parte însă, am auzit și eu pe la noi că pe boieri să nu-i crezi niciodată pe cuvînt, că dumneavoastră domnișorii de la oraș, vă pricepeți grozav să suciți capul fetelor.

DON JUAN Eu nu sînt dintre aceia.

SGANAREL (*aparte*)

El nu e, feritu-l-a Sfîntul.

CHARLOTTE

Șid-aia, vezi dumneata, domnule, nu e nici o bucurie să te lași trasă pe sfoară. Eu sînt o biată față de țară, dar cu cîntea am fost învățată, și decît să-mi pierd cîntea, mai bine să-mi pierd viața.

DON JUAN

Cum? Mă socoti atît de negru la suflet, îneît să-mi bat joc de o ființă ca tine? Mă crezi atît de ticălos, îneît să te necinstesc? Nu, mărinimia mea mă oprește de la asemenea fărădelege!... Mi-ești dragă, Charlotte, așa cum trebuie și cum e cîstit să-mi fii dragă, și ca să-ți dovedesc că spui adevărat, iată că sînt gata să te iau de nevastă. Ce altă dovadă mai puternică de iubire ai mai putea aștepta? Cînd vrei, eu gata sînt! Și iau drept martor al făgăduinței mele pe tovarășul meu de colo.

SGANAREL

Drept e, să n-ai nici o teamă. Te ia de nevastă de cîte ori ți-o pofti inima.

DON JUAN

Acum îmi dau seama că nu mă cunoști îndeajuns Charlotte!... Nu fi nedreaptă cu mine și nu mă socot

402

ca pe alții: drept e că în lume mișună mincinoșii, care n-au altă treabă decît să sucească capul fetelor, dar pe mine nu mă număra printre ei și nu pune la îndoială statornicia credinței mele. Și apoi — la drept vorbind —

frumusețea se pune chezașă pentru mine. Când te-a făcut Dumnezeu cum te-a făcut, n-ai dreptul să te temi de nimic. N-ai nici pe departe înfățișarea unei ființe sortite să fie înșelate, iar în ce mă privește pe mine, mi-aș străpunge inima cu o mie de cuțite, la gândul doar că te-aș putea necinsti...

CHARLOTTE

Spui drept, ori mă păcălești?... Degeaba mă frământ, / fiindcă n-am încotro — trebuie să te cred.

Ji—

DON JUAN

Trebuie să mă crezi, fiindcă altminteri prea ai fi neîndurătoare cu mine și ca încheiere, te întreb încă o dată dacă vrei să-mi fii soție. Primești sau nu primești să fii nevasta mea?

CHARLOTTE D-apoi să văz ce zice și tușa.

DON JUAN

Atunci dă-mi mâna, Charlotte, dacă tu primești cu adevărat.

CHARLOTTE

Fie, dar te rog frumos, domnule, să nu-ți faci râs cu mine, r,ă eu din toată inima fac ce vrei dumneata ; să faci și dumneata la fel.

DON JUAN

Dar ce înseamnă asta?.... Tot te mai îndoiești de buna mea credință? Pe ce vrei să mă jur? Uite, cerul să mă...

SGANAREL Aoleu, stăpîne, nu te jura, că eu te crez pe cuvînt.

■

26*

403

DON JUAN

Și-acuma, dă-mi o sărutare, ca arvună a legămîntului nostru.

CHARLOTTE

Despre asta, ai un pic de răbdare, pînă ne-om cununa, că pe urmă, te pup de cîte ori ți-o da inima brînci.

DON JUAN

Atunci, fie cum vrei tu, frumoasă Charlotte, dar mâna poți să mi-o dai, fiindcă vreau să-ți dovedesc cu mii de sărutări, încîntarea ce...

SCENA 3 Don Juan, Sganarel, Pierrot, Charlotte

PIERROT

(vinelaei, îi desparte, împingîndu-l în lături pe Don Juan)

Hai, mai domol cucoane, ține-ți firea, fărăsupărare. Nu te-ncinge așa, c-ai să capeți aprindere la bojoci.

DON JUAN *(îl respinge violent pe Pierrot)*

Ce vrea obraznicul ăsta?

PIERROT

Vreau să fii la locul dumatăle și să nu faci giumbușlucuri cu fetele noastre.

DON JUAN *(continuînd să-l respingă pe Pierrot)*

Ce mai tărăboi pentru....

PIERROT Ia seama, boierule, nu mă împinge așa...

CHARLOTTE *(îl ia pe Pierrot de braț)*

Lasă-l și tu să-și facă cheful...

404

PIERROT Și dacă n-am poftă?

CHARLOTTE Așa, va să zică...

PIERROT

Dar, ce, dacă e boier, are dreptul să-și facă mendrele cu fetele noastre? Și încă în nasul nostru? Să și le facă cu cucoanele lui.

DON JUAN

Așa?

PIERROT

Așa! *(Don Juan îi dă o palmă.)* Aoleu, nu da, cucoane !... *(Altăpalmă.)* Maică... *(Altăpalmă.)* Sfîntă Nască... *(Altăpalmă.)* Sfînte... Va să zică dumneata -^_^ bați creștinii, boierule? Așa răsplătești pe cine te-a l scăpat de la moarte? ----

CHARLOTTE Pierrot, ține-ți firea.

PIERROT

Ba nu mi-o țin, și tu ești o neobrăzată că-l lași să te giugiulească.

CHARLOTTE

Ho, potolește-te, că nu e ce socoti tu. Boierul vrea să mă ia de nevestă, așa că degeaba te oțărăști...

PIERROT Ce-ai spus? Păi nu ești în vorbă cu mine?

CHARLOTTE

Ce-a fost, s-a dus pe copcă. Și dacă zici că ții la mine, bucură-te c-am să fiu cucoană.

PIERROT Mai bine să te văd cu mâinile pe piept decât a altuia.

405

CHARLOTTE

Ei, lasă, degeaba te necăjești. Că de ajung cucoană, am eu grijă de tine. Mi-aduci ouă și caș, mai câștigi și __J^tu colo un gologan.

PIERROT

Prost te-ai socotit, dacă ai socotit așa. Că eu nu-ți aduc nimic, de mi-ai plăti înzecit. Va să zică te-a sucit domnișorul cum a vrut? Aram de mine!... Că dacă-aș fi bănuț una ca asta, nu-l mai scoteam din apă, ba-i dădeam una cu lopata în moalele capului, să mă ție minte și pe lumea ailaltă.

DON JUAN *(se apropie de Pierrot și vrea să-l lovească)*

Ce-ai spus?

PIERROT *(ascunzându-se după Charlotte)*

Degeaba, boierule, că mie nu mi-e frică de dumneata.

DON JUAN *(trecând în partea unde-i Pierrot)*

Așteaptă tu...

PIERROT *(pitulindu-se după Charlotte, de partea cealaltă)*

(pu upă Charlotte, de p , b Puțin îmi pasă mie de dumneata!

^

DON JUAN

"•y

(alergând după Pierrot)

O să vezi tu îndată...

PIERROT

(ascunzându-se mereu după Charlotte) Las' că-mi ajunge cât am văzut...

DON JUAN

Ticălo...

406

SGANAREL Stăpîne, dă-i pace. Nu-ți pune mintea cu un prostănac.

(Către Pierrot, așezându-se între el și Don Juan)

Ascultă, băiatule, șterge-o de aici și nu mai sufla o vorbă.

T"

PIERROT

(trece în fața lui Sganarel și-i spune cu trufie lui Don Juan)

Suflu ce am de suflat!

DON JUAN

(ridică mîna ca să-i dea o palmă lui Pierrot)

Așteaptă tu, te-nvăț eu acuma.

(Pierrot pleacă repede capul, astfel încît J

palma o primește Sganarel.) ■■■"

SGANAREL *(privind spre Pierrot)*

Lua-te-ar dracu de țopîrlan!

DON JUAN *(lui Sganarel)*

Să te-nveți minte să mai faci pe milostivul.

PIERROT Lasă, mă duc eu să-i spui tușii ce se-nvîrte pe aici.

SCENA 4 Don Juan, Charlotte, Sganarel

DON JUAN *(către Charlotte)*

Iată-mă în sfîrșit bărbatul cel mai fericit de pe lume și n-aș schimba norocul meu pe toate comorile pămîn-tului.

Nici nu bănuiești ce bucurii te-așteaptă, cînd vei fi soția mea și cît de...

407

■

SCENA 5 Don Juan, Mathurine, Charlotte, Sganarel

SGANAREL *(zărind-o pe Mathurine)* Hait!... ailaltă acum!...

MATHURINE *(către Don Juan)*

Dar ce faci acolo boierule, cu Charlotte? îi îndrugi și ei vorbe de dragoste?

DON JUAN *(în șoaptă Mathurinei)*

Eu? Dimpotrivă!... Ea-mi bate capul că vrea să fie soția mea, iar eu îi răspund mereu că m-am logodit cu tine.
CHARLOTTE (*lui Don Juan*) Ce vrea Mathurine cu dumneata?
DON JUAN (*încet, Charlottei*)
E geloasă fiindcă ne-a văzut împreună. Ține morțiș s-o iau de nevastă, dar eu i-am întors-o că mă însor cu tine.
MATHURINE Ei, Charlotte, am o vorbuliță cu tine...
DON JUAN (*încet Mathurinei*)
Orice i-ai spune, nu-i chip s-o faci să înțeleagă. Așa crede ea, și pace.
CHARLOTTE Și două dacă vrei, Mathurine...

408

DON JUAN (*încet Charlottei*)
Nu-ți strica gura degeaba cu ea, că nu e chip s-o faci să înțeleagă.
MATHURINE
Nu cumva...
DON JUAN (*încet Mathurinei*) i
Ascultă ce-ți spun eu: e ȋicnită și pace. [
CHARLOTTE
Eu aș vrea să...
DON JUAN (*încet Charlottei*)
E încăpăținată ca un catîr.
MATHURINE Crezi tu cu adevărat...
DON JUAN (*încet Mathurinei*)
Potolește-te o dată, că o pășești cu nebuna.
CHARLOTTE Nu cumva ai crezut că...
DON JUAN (*încet Charlottei*) Las-o în pace, vrei să faci vre-o prostie?
MATHURINE Nu se poate, trebuie să mă răfuiesc cu ea...
CHARLOTTE Mor să știi ce-și închipuie dumneaei...

409

DON JUAN (*încet Mathurinei*)
Fac prinsoare că are să spuie că i-am făgăduit s-o iau de soție.
CHARLOTTE
Eu am de...
DON JUAN (*încet Charlottei*)
Capul să mi-l tai, dacă n-o răspunde că i-am dat cuvîntul că mă însor cu ea.
MATHURINE
Ascultă, Charlotte, nu e faptă de omenie să alergi după avutul altuia.
CHARLOTTE
Și nu e treabă cinstită să te burzuluiești fiindcă boierul stă de vorbă cu mine.
MATHURINE Pe mine m-a văzut întîi boierul.
CHARLOTTE
Te-o fi văzut întîi pe tine, dar după tine m-a văzut pe mine și mi-a făgăduit că mă ia de nevastă.
DON JUAN (*încet Mathurinei*)
Ce-ți spuneam eu?
MATHURINE (*Charlottei*)
Cu voia dumitale, stăpînă, mie, iar nu luminăției tale, mi-a făgăduit că mă ia de nevastă.
DON JUAN (*încet Charlottei*)
Am avut, sau n-am avut dreptate?

410

CHARLOTTE Mai vezi de alta, surato ! Pe mine mă ia.
MATHURINE
Dumneata să prostești pe cine ai mai prostit. Pe mine mă ia, degeaba-i dai cu clanța.
CHARLOTTE Uite-l, să spuie dacă n-am dreptate.
MATHURINE Să mărturisească aici, care din noi două minte. —•
CHARLOTTE I-ai făgăduit dumneata, boierule, s-o iei de nevastă?
DON JUAN (*încet Charlottei*)
Îți bați joc de mine?
MATHURINE
E adevărat, boierule, că i-ai dat cuvîntul dumitale c-o să-i fii bărbat?
DON JUAN (*încet Mathurinei*) Dar ce, crezi că am căpiat?

CHARLOTTE Vezi că nu tăgăduiește?

DON JUAN (*încet Charlottei*)

Și-acuma dă-i pace.

MXTHURINE Ai fost martoră că n-a zis „nu”...

DON JUAN (*încet Mathurinei*)

Cred că ești în sfârșit. mulțumită.

411

CHARLOTTE Eu tot vreau să aflu ce e la mijloc.

MATHURINE Când te văz cum faci pe grozava, m-apucă sila.

CHARLOTTE

Să spuie boierul dac-a mai văzut a doua nătăfleată ca tine.

MATHURINE Ba să spuie dac-a mai văzut alta cu buza umflată ca tine

CHARLOTTE

Boierule, spune o dată care din noi două nu știe ce vorbește!

MATHURINE Asta așa e, curmă o dată istoria asta.

CHARLOTTE (*Mathurinei*)

Ai să vezi dumneata numaidecât.

MATHURINE (*Charlottei*)

Ba dumneata ai să vezi...

Grăiește.

Dă-i drumul.

CHARLOTTE (*lui Don Juan*)

MATHURINE (*lui Don Juan*)

DON JUAN (*încurcat, către amîndouă*)

Ce vreți să vă spun? Și una și alta susțineți că v-am făgăduit să vă iau de neveste. Vă îndoiiți de ce parte

412

e adevărul, de mă siliți să vă încredințez pe rînd? De ce mă siliți să spui de două ori același lucru? Cea căreia i-am făgăduit cu adevărat, nu e mulțumită că poate să-și bată joc din plin de ce spune cealaltă și, din moment ce-o să-mi țin făgăduiala, ce rost mai are să-și facă inimă rea? De-aș vorbi pînă mîine, tot n-ați afla mai mult. ^Fiindcă în zadar vorbești, dacă nu înfăptuiești. «Faptele, iar nu vorbele sînt hotărîtoare. • în zadar m-aș trudi acum să curm nedumerirea voastră. — cînd m-oi însura, o să vedeți care din voi a pus stă- | pînire pe inima mea. (*încet Mathurinei,*) Las-o să"" creadă ce-o pofti. (*încet Charlottei,*) Ce pierzi, dacă închipuirea o poartă prin nori? (*Încet Mathurinei.*) Mi-ești dragă, numaitu mi-ești dragă. (*încet Charlottei.*) Sînt al , tău, numai al tău. (*încet Mathurinei.*) Toate chipurile sînt slute pe lîngă al tău. (*încet Charlottei.*) Toate femeile sînt niște ciume, pe lîngă tine... (*Tare.*) Și acum, o mică poruncă, dacă nu vă supărați: peste un sfert de ceas să vă gădesc tot aici.

SCENA 6 Charlotte, Mathurine, Sganarel

CHARLOTTE (*Mathurinei*) Cel puțin acum știu că pe mine mă iubește.

MATHURINE

(*Charlottei*) Pe mine o să mă ia de nevastă.

SGANAREL

(*oprindu-le șipeMathurine și pe Charlotte*) Săracele de voi, mi-e milă de nevinovăția voastră și mi se rupe inima cînd văd cum alergați la pieire. Credeți-mă pe mine, nu lua seama nici tu, nici tu, la basmele pe care le-nșiră, rămîneți potolite în satul vostru, la căminul vostru.

413

SCENA 7 Don Juan, GharJotte, Mathurine, Sganarel

DON JUAN (*în fundul scenei, aparte*)

Grozav aș vrea să știu pentru ce Sganarel n-a venit după mine.

SGANAREL

Stăpînu-meu e un ticălos prefăcut, nu urmărește decît să vă înșele și pe voi, cum a înșelat atîtea altele — ăsta se însoară cu toată omenirea și... (*Zărimdu-l pe Don Juan.*) Nu e adevărat, vă spun că nu e adevărat, și care crede asta, strigați-i în obraz că e un mincinos. Stăpînul meu nu se însoară cu toată omenirea, nu e un ticălos prefăcut și nu urmărește să vă înșele nici pe voi, după cum n-a înșelat nici pe altele. A, uite-l!... întrebați-l chiar voi, ca să vedeți că eu nu spui minciuni.

DON JUAN (*privindu-l fîntă pe Sganarel și bănuind*)

cam ce-a spus) **M-da... m-da...**

SGANAREL

Stăpîne, cum știu că lumea e plină de guri rele, am crezut că e nimerit s-o iau eu înainte. De aceea tocmai le spuneam, că dacă se-ntîmpla cumva să te bîrfească cineva, ele să nu-i dea ascultare, ci să spuie că e un mincinos.

DON JUAN Sganarel!...

SGANAREL (*către Charlotte și Mathurine*)

Da, da, stăpînul meu e un om cinstit, mă pun eu cheazășie.

DON JUAN Hm...,

414

SGANAREL Cine spune altfel, e un măgar.

SCENA 8 Don Juan, La Ramee, Charlotte, Mathurine

LA RAMEE (*în șoaptă, lui Don Juan*)

Domnule, am venit să-ți spun c-ar fi bine s-o ștergi.

DON JUAN

Ce spui?

LA RAMEE

Te caută doisprezece călăreți și cred că dintr-un minut într-altul or să sosească aici. Nu știu cum au aflat că te găsești prin meleagurile noastre, dar mi-a spus un țăran că l-au întrebat despre dumneata și te-au zugrăvit întocmai. E primejdie, ascultă-mă pe mine. Așa c-ar fi bine să fugi cît mai e vreme.

SCENA 9 Don Juan, Charlotte, Mathurine, Sganarel

DON JUAN (*către Charlotte și Mathurine*)

în

O întîmplare neprevăzută mă silește să plec grabă — dar vă rog să vă amintiți de cuvîntul dat și fiți încredințate că mîine seară, cel mai tîrziu, veți avea știri despre mine.

SCENA 10 Don Juan, Sganarel

DON JUAN

Cum ei sînt doisprezece și eu unul singur, trebuie să alerg la un vicleșug, ca să abat de la mine năpasta care mă pîndește. O să-l pui pe Sganarel să îmbrace hainele mele, iar eu...

415

SGANAREL

Aoleu, stăpîne, îți bați joc de mine? Vrei să mă omoare în straietele dumitale și...

DON JUAN

Haide, nu e timp de palavre... îți fac prea mare cinste și feric de sluga care se învrednicește de slava de a muri în locul stăpînului.

SGANAREL

Foarte mulțumesc de așa slavă! (*Singur.*) Doamne a-totputernic, dacă e scris să se-ntîmple moarte de om, apoi fî să nu mor pentru altul.

Scena înfățișează o pădure j

SCENA 1

Don Juan (în straie de țăran), Sganarel (în j costum de medic)

__^

SGANAREL

Pe cîntea mea că nu sînt băiat prost, fiindcă iată-ne pe amîndoi ascunși cum nu se poate mai bine sub straietele astea de împrumut. Ce-ai vrut dumneata la început, nu era tocmai potrivit; însă așa cum sîntem, nimeni nu ne mai recunoaște.

DON JUAN

Într-adevăr că te-ai înțolît de minune; de unde ai scos veștmîntul ăsta caraghios?

SGANAREL

Ăsta? E al unui doctor bătrîn, care l-a lăsat amanet într-un loc, de unde l-am scos eu — m-a costat o sumedenie de bani. Și n-o să mă crezi stăpîne cînd ți-oi spune călătorită lujamajuns la preț, că cine mă în-tîlnește, își "scnătfipallTria TrTTăta mea, ba vin să mă" întrebe și de fel de fel de leaiiuxi, Rarcă aș fi cine știe ce meșter învățat.

Nu

■ DON JUAN

mai spune...

417

SGANAREL

Nu

mai departe decît adineauri,

cinci-şase ţărani

şi ţărance, văzîndu-mă trecînd, f m-au oprit să mă întrebe de sumedenie de boli.

DON JUAN

Şi tu le-ai răspuns bineînţeles, că nu te pricepi la asemenea meremeturi.

SGANAREL

Eu? Dar ce, am înnebunit? Sînt dator să-mi port haina cu cinste. I-am lăsat să-mi înşire betesugurile, pe urmă le-am dat la fiecare cîte o reţetă.

DON JUAN Şi ce leacuri i-ai sfătuit să ia?

SGANAREL

Ce m-am priceput şi eu. Le-am ticluit reţete la nimereală. Ce-aş mai rîde să se însănătoşască şi să vie \ să mă răsplătească.

DON JUAN

N-ar fi de mirare, fiindcă nu văd întrucît tu ai fi mai puţin priceput decît medicii adevăraţi. Vindecarea i bolnavilor li se datoreşte într-aceeaşi măsură ca şi \ ţie, fiindcă meşteşugul lor e numai o păpuşărie.

Ei i nu fac decît să culeagă roade nemeritate, aşa încît poţi I scoate şi tu bani din recunoştinţa bolnavului păcălit, j care-şi închipuie că datoreşte leacurilor tale ceea ce i s-a făcut mulţumită doar norocului sau forţelor naturii.

SGANAREL

Cum, stăpîne, nici în medicină nu crezi?

^

DON JUAN

I Este una dintre cele mai mari făţarnicii de pe lume.

""""

SGANAREL

Atunci nici în revent, nici în sîngele de nouă fraţi, nici în ceaiul de siminichie?

418

DON JUAN Cum aş putea crede în mofturile astea?

SGANAREL

A, stăpîne, eşti mai rău ca un păgîn. Cu toate astea, de cîtăva vreme, urlă lumea de vinul cu sa-bur. A făcut atîtea minuni, încît le-a astupat gura şi celor mai îndîrjiţi bîrfitori, mai ales după întîmplarea de acum trei săptămîni, pe care am văzut-o cu ochii mei şi care m-a umplut de uimire.

DON JUAN Ce întîmplare?

SGANAREL

Un biet bolnav, de şase zile se lupta cu moartea, medicii nu ştiau ce să-i mai facă, fiindcă toate leacurile se dovediseră neputincioase. Cînd, nu ştiu cine, i-a dat să înghită sabur.

DON JUAN Şi atunci s-a vindecat?

SGANAREL Nu, a murit.

DON JUAN Minunat leac, n-am ce spune!

SGANAREL

Aşa vorbeşti dumneata? Dar gîndeşte-te că de şase zile se căznea să moară şi nu putea; după ce-a luat saburul, a crăpat la minut. Mai straşnic leac se putea?

DON JUAN

Aici ai dreptate.

SGANAREL

Dar să lăsăm în pace medicina, în care dumneata n-ai nici o încredere şi să vorbim mai bine de altele — __ fiindcă nu ştiu cum, dar haina asta mă face isteţ şi

27*

419

fală îndeamnă să mă iau la harţa cu dumneata. Ştiu pe de altă parte că-mi îngădui să am părerea mea şi nu mă opreşti decît să-ţi fac muştrări.

Poftim, te-ascult.

DON JUAN

SGANAREL

Vreau să cunosc cugetul dumitale întreg. Să fie adevărat că nu crezi de loc în Dumnezeu?

DON JUAN Altceva nu găseai să mă întrebi?

SGANAREL Cum s-ar zice, nu crezi. Dar în iad crezi?

DON JUAN

Așa și-așa...

SGANAREL Olecuță va să zică. Dar în dracu ?

DON JUAN

în dracu, da.

SGANAREL Tot olecuță. Dar în viața viitoare, crezi?

DON JUAN Ha — ha — ha, mă faci să râd.

SGANAREL

Multă caznă mi-ar trebui ca să te aduc pe calea cea dreaptă. Și-acum, mai spune-mi ceva: despre strigoi ce zici?

DON JUAN Lua-te-ar ciuma de limbut!...

420

SGANAREL

Aici nu-ți mai dau voie să râzi, fiindcă eu crez în strigoi. Capul mi-l dau, că strigoi sînt. Bine, dar fiecare om pe lume trebuie să creadă în ceva. Dumneata în ce crezi?

în ce cred eu?

DON JUAN

SGANAREL

Da.

DON JUAN

Cred ca doi și cu doi fac patru și că patru și cu pat fac opt. Asta-i tot, Sganarel.

SGANAREL

Frumoasă credință și vrednică dovadă de cucernicie! Cum s-ar zice, credința dumitale e aritmetică? Ce să spui, ciudate trăsneli își mai vîră oamenii în cap și cu cît înveți mai mult, cu atît ești mai nătărău, în ce mă privește pe mine, stăpîne, eu n-am atîta carte ca dumneata și nimeni nu se poate lăuda că m-a învățat ceva, dar cu judecata mea, cu chibzuința mea, văd lucrurile mai lămurit decît toate vrafurile de cărți și-mi dau seama că lumea asta, așa cum o vedem noi, n-a crescut într-o noapte, ca o ciupercă. Te-aș întreabă, cu voia dumitale, cine a făcut copacii ăștia, stîncile de colo, pămîntul pe care călcăm și cerul de deasupra noastră¹? Ori poate s-au făcut singure? Dumneata, dumneata care te găsești aici, te-ai făcut singur, sau a fost nevoie ca tatăl dumitale s-o lase grea pe mama dumitale, ca să vii pe lume?

Cum poți să privești minunatele alcătuiuri din care e întocmit trupul omenesc, fără să te întrebi, înmărmurit de uimire, cum de-a fost cu puțință să se nimerească atît de bine?

¹ Acest argument „teleologic” al existenței divinității, existență demonstrată sentimental prin minunile naturii, a fost adesea folosit de propaganda [^]atolică în secolul al XVII-lea. Detractorii bigoți~aT lui Moliere i-au imputat amarnic „perfi- • dia” de a fi așezat un atare argument în gura unui valet.

1

421

Vinele astea, oasele astea, bojocii ăștia, inima, rînza,

Xși toate măruntaiele din noi, care... Dar pre legea mea, răspunde ceva, taie-mi vorba... Nu mă pot lua la harță, dacă nu-mi tai vorba! Intr-adins nu spui nimic, mă lași să trîncănesc în bătaie de joc...

DON JUAN Aștept să-mi spui care e credința ta.

[[Ci

SGANAREL

JCredința mea este că, orice părere ai avea dumneata, în om dăinuiește ceva dumnezeiesc, pe care toți învățații la un loc nu sînt în stare să-l lămurească. Nu e uimitor lucru să stau aici, cu dumneata de vorbă, în vreme ce mintea mea cutreieră pe o mie de cărări în același timp și hotărăște ce vrea cu trupul meu, cu făptura mea? Uite-mă, bat din palme, ridic brațul în sus, plec capul în pămînt, dau dm picioare, o pornesc la dreapta, la stînga, înainte, înapoi, mă răsucesc...

(Dar cum se răsucește, cade cu nasul de pămînt.)

DON JUAN Credința ta o să te facă să-ți rupi nasul.

SGANAREL

Fie cum pofești, la urma urmei la ce să-mi bat capul d-a surda cu dumneata¹... Crede ce pofești, și mult îmi pasă dac-o să ajungi în iad.

DON JUAN

Bine că ai isprăvit, fiindcă cu flecăreala ta, văd că ne-am rătăcit. Ia cheamă pe trecătorul acela de colo, să ne arate drumul.

SGANAREL

Ei, omule, ascultă-ncoace!... Jupîne... Ei, prietene, o vorbuliță, de nu ți-e cu supărare...

422

SCENA 2 Don Juan, Sganarel, Un Cerșetor

SGANAREL Fii bun și arată-ne drumul spre oraș.

CERȘETORUL

D-apoi luați-o și dumneavoastră pe drumul ăsta și de cum ieșiți din pădure, o țineți pe mîna dreaptă. Dar vă sfătuiesc să umblați de se poate, fără să văză nimeni; fiindcă de la o vreme, s-au cuibărit niște hoți pe meleagurile noastre.

DON JUAN

Îți mulțumesc omule, din toată inima, și-ți rămîn îndatorat.

CERȘETORUL

Decît să-mi rămîi îndatorat, mai bine dă-mi coala, ceva de pomană.

DON JUAN

Va să zică, pentru că mi-ai arătat drumul, acum ceri să te răsplătesc?

CERȘETORUL

Sînt un biet om sărman și mă adăpostesc în pădurea asta de zece ani încheiați. Milostivește-mă cu ce te lasă inima, și m-oi ruga lui Dumnezeu să-ți dăruiască tot soiul de bunătăți.

DON JUAN

Mai bine roagă-l pe Dumnezeu să-ți dăruiască un țurcoț, să ai ce pune în spinare și nu te amesteca în tre-, J-> buri le altora.

SGANAREL

Ascultă omule, habar n-ai ce fel de om este dumnealui — nu crede decît în doi cu doi fac patru și patru cu patru fac opt.

423

li

DON JUAN Și cu ce te îndeletnicești prin desigurile astea?

CERȘETORUL

Mă rog lui Dumnezeu din zori pînă-n noapte, pentru fericirea și îndeșularea celor ce se milostivesc de mine.

DON JUAN Atunci trebuie să înoți în belșug.

CERȘETORUL De unde, boierule, n-am ce îmbuca.

DON JUAN

—f*" Cum se poate? Un om care se roagă toată ziua lui Dumnezeu, să ajungă în așa hal?

CERȘETORUL

Crede-mă, boierule, n-am o bucățică de pîine să bag în gură. f~

DON

JUAN

ICIudat lucru, drept să-ți spun, strașnic ești răsplătit pentru credința ta !... Uite, omule îți dau un galben de aur, dacă rostești un blestem.

CERȘETORUL

Vai, boierule, se poate să săvîrșesc un asemenea păcat?

DON JUAN

Vrei, sau nu vrei să cîștigi un galben de aur? Uite-l. E al tău dacă blestemi. Ne-am înțeles?

CERȘETORUL

Boierule...

DON JUAN

Altminteri n-ai nimic.

SGANAREL Blestemă, omule, parcă e cine știe ce mare lucru!...

424

DONJUAN   al tău, crede-mă că e al tău. Dar mai  nt i blestema.

CERȘETORUL Nu, boierule, mai bine mor de foame.

__L

DON JUAN

Haide,  i-l dau, dar în numele dragostei mele de oa-meni. (*Uit ndu-se prin pădure*) Ce-mi văd ochii? Un om atacat de trei  n i deodată!... A, asta-i curată ti- "T~" c lo ie  i trebuie să-i sar în ajutor. (*Scoate sabia  i se^i-repede spre locul luptei*).

SCENA 3

SGANAREL (*singur*)

SGANAREL

St p nu-meu a turbat de tot, dacă se v r  a a-n primejdie fără nici un rost. Dar văd că ajutorul lui a fost de folos, fiindcă doi au pus pe goană trei.

SCENA 4

Don Juan, Don Carlos, Sganarel (* n fundul scenei*)

DON CARLOS (*v rlndu- i sabia în teacă*)

C nd văd cu ce iu eal  au  ters-o  l harii, îmi dau seama de v r o enia bra ului dumitale.  ng duie seniore, să-  mulțumesc din ad ncul sufletului pentru ajutorul pe care mi l-ai dat  i s __

DON JUAN

Am făcut ceea ce ai fi făcut fără îndoială  i dumneata dacă erai în locul meu.  n împrejurări de soiulace-sta, cinstea noastră  ns  i e în joc —  i isprava tic lo ilor acelora a fost atât de ru inoas , c-ar fi în-

425

semnat că sînt p rta  la ea, daca nu săream să te ajut... Dar cum s-a  nt mplat de-ai căzut în m mile lor?

DON CARLOS

Fără să bag de seamă, m-am rătăcit de fratele meu  i de cei ce ne  nso eau.  i cum mă  nv rteam încoace  i încolo ca să le dau de urmă, am căzut peste  l harii de adineauri, care mi-au ucis calul  i m-ar fi ucis  i pe mine, fără ajutorul dumitale.

DON JUAN Ave i, fără îndoială, de g nd să vă duce i la oraș?

DON CARLOS

Nu chiar în oraș, prin împrejurimile lui, fiindcă  i eu  i fratele meu sîntem sili i să răscolim drumurile  i satele din pricina unei împrejurări din cele care constr ng pe seniori  i familiile lor să se jertfească pentru cinstea neamului; fiindc r zbunarea, oric t de blajină, aduce după ea neplăceri de tot soiul-r dacă nu- i pierzi viața, te vezi silit să-  pierzi patria! De aceea socotesc drept o pacoste să te na ti de neam mare, fiindcă oric t te-ai purta tu în via a cu  n telepciune, legile onoarei te pun la cheremul faptelor nesăbuite ale altuia  i atunci viața, lini tea  i av ntul tău at rn  de smintela cine  tie cărui nesocotit, care- i tr nte te o borobo  a din care nu  tii cum să scapi cu viața, tu om cumsecade  i fără nici o vină.

DON JUAN

Singura noastră m ng iere în astfel de împrejurări, este că nici cel care ne-a jignit din zăpăceală sau u urin a, n-o duce mai bine. Dar fără ca să crezi cumva că am de g nd să te iscodesc, e ti bun să-mi spui despre ce nelegiuire e vorba?

DON CARLOS

După cum stau lucrurile în clipa de fa a, nu mai are nici un rost să păstrez taina  i jignirea o dată  tiut  de toată lumea, datoria noastră nu mai e să ascundem ru inea, ci să urmărim răzbunarea,  int  pe care s-o

426

mărturisim pretutindeni. Prin urmare, seniore, nu mai umblu cu ocoluri,  i- i spun verde în fața, că urmărim să răzbunăm cinstea surioarei noastre, batjocorită  i răpită de la mănăstire  i că făptuitorul acestei jigniri este un oarecare Don Juan Tenorio, fiul lui Don Louis Tenorio.  l căutăm fără încetare de că-teva zile, deoarece un slujitor ne-a spus că are obiceiul să iasă călare  nso it de patru sau cinci tovar  i, de-a lungul  rmlui acestuia. Dar toate cercetările noastre au fost până acum zadarnice, fiindcă n-am izbutit să dam peste el.

DON JUAN Dumneata îl cuno ti pe Don Juan acesta?

DON CARLOS

Eu nu, fiindcă nu  -am văzut niciodată la fața, dar mi l-a zugrăvit fratele meu cu am nun time. Oricum, are o faimă foarte proastă  i e un om a cărui viața...

DON JUAN

Te rog să nu mai urmezi. Are puțini prieteni și aș săvârși o faptă urâtă dacă aș îngădui să se vorbească rău de el în fața mea.

DON CARLOS

Atunci, din stimă pentru dumneata, nu mai adaug nimic. Fiindcă după ceea ce ai făcut pentru mine, scă-pîndu-mi viața, e o datorie ușor de îndeplinit, de a nu mai vorbi de rău despre cineva pe care îl cunoști. Dar oricît de prieten i-ai fi, nădăjduiesc că nici nu-i dai dreptate pentru isprava lui, nici nu ești supărat pe noi că urmărim să ne răzbunăm.

DON JUAN

Dimpotrivă, sînt gata chiar să vă ajut și să vă scutesc de ostenele zadarnice. Sînt prieten cu Don Juan și n-am ce să fac, dar nu e frumos lucru să jigrească niște seniori ca dumneavoastră fără să-și primească pedeapsa și dacă dumneata consimți, o să-l silesc eu "Y" să spele jignirea pe care v-a făcut-o.

—^'

427

DON CARLOS

Și-n ce fel crezi dumneata că se poate spăla jignirea de care pomenești?

DON JUAN

În felul pe care cîntea dumneavoastră îl va găsi mai potrivit. Așa că nu mai lua osteneala, căutîndu-l pe Don Juan. Mă însărcinez eu să-l aduc cînd dorești și unde dorești.

DON CARLOS

Pentru un suflet chinuit, nădejdea pe care mi-o dai e o adevărată mîngîiere, seniore. Dar după ceea ce ai făcut pentru mine, aș fi nespus de îndurerat ca să te iau drept martor la duel.

—

DON JUAN

Sînt atît de legat de Don Juan, încît dacă se bate el, trebuie să mă bat și eu cu dumneata; în sfîrșit, răspund de el ca de mine însumi și de aceea, spune-mi cînd dorești să-l întîlnești pentru a vă putea spăla cîntea.

Ce tristă soartă, Don Juan!...

DON CARLOS să datorez viața prietenului lui

SCENA 5

Don Alonso, Trei însoțitori, Don Carlos, Don Juan, Sganarel

DON ALONSO

(care nu i-a văzut pe Don Carlos și pe Don Juan)

Dați apă la cai și aduceți-i după noi, vreau să fac cîțiva pași pe jos. {Zărindu-i pe cei doi} Sfinte Dumnezeule, e cu puțință? Cum, frate, stai de vorbă cu vrășmașul nostru de moarte?

428

DON CARLO Ce vrășmaș de moarte?

DON JUAN

(se dă trei pași înapoi și apucă cu mîndrie minerul săbiei)

Da, eu sînt Don Juan și faptul că sînteți atît de numeroși nu mă împiedică să-mi rostesc numele.

DON ALONSO (scoate sabia)

Atunci piei, vînzătorule și...

SGANAREL (fuge să se ascundă)

DON CARLOS

Oprește, frate! Ii datorez viața, deoarece fără ajutorul brațului său aș fi fost omorît de tîlhari.

DON ALONSO

Și-ai pofti ca această întîmplare să mă împiedice a mă răzbuna? Ajutorul ce ne vine de la un braț vrășmaș nu se cuvine să ne înmoaie inimile și oricît am vrea să măsurăm fapta bună de acum cu ticăloșia săvîrșită, recunoștința ta, frate, e de rîs. Iar cum cîntea e de "" o mie de ori mai prețioasă decît viața, nu datorezi nimic celui care *ți" a scăpat viața, dar ți-a nimicit cîntea.

7*~

DON CARLOS

Cunosc și eu, frate, deosebirea pe care orice senior trebuie s-o facă între una și între cealaltă și recunoștința nu șterge din inima mea amintirea jignirii. Dar îngăduie-mi să-i dau înapoi aci aceea ce mi-a dăruit, să mă ~ plătesc numaidecît de viața pe care i-o datorez, amînînd răzbunarea noastră și îngăduindu-i un răgaz de cîteva zile, în care să se bucure de roadele isprăvii sale. <—

DON ALONSO

Asta nu, fiindcă primejduim răzbunarea noastră, amînînd-o și apoi de unde știm că ne mai întîlnim cu

429

un prilej atît de nimerit? Cerul ni l-a trimis, să ne folosim de darul lui. Cînd cîntea e palmuită cu atîta

nerușinare, nu te mai gîndești la altele și dacă ți-e greu să alături brațul tău de al meu, dă-te în lături și lasă-mă să culeg eu singur prețul ispășirii.

DON CARLOS Frate, gîndește-te...

DON ALONSO Tot ce-ai mai adăuga, e de prisos, trebuie să moară.

DON CARLOS

Încă o dată îți spun, frate: Oprește!... Nu dau voie nimănui să-i primejduiască viața și jur pe Cel-atotpu-ternic că-l voi apăra împotriva oricui, făcîndu-i un scut din trupul acesta, pe care l-a scăpat de loviturile ucigașilor. Sabia ta mă va străpunge pe mine înainte de a ajunge pînă la el.

DON ALONSO

Va să zică ici partea vrășmașului nostru împotriva mea și în loc să spumegi de mînie, văzîndu-l în fața ta, rostești cuvîntele de îngăduitoare simțămînte?

DON CARLOS **

Dragă frate, să nu depășim măsura, chiar cînd fapta noastră e îndreptățită, răzbunînd cinstea noastră —printr-o dezlănțuire din cale afară de nepotrivită. Să l ne stăpînim pornirile inimii, cruzimea să nu ne întineze bărbăția într-asa măsură încît ceea ce vom săvîrși să pară porunca unei sminteli oarbe, în loc de sfatul unei chibzuite judecăți. Nu vreau să rămîn cu nimic dator vrășmașului nostru, rîvnesc înainte de toate să mă plătesc față de el. Răzbunarea noastră, cu cît vom amîna-o, cu afit va fi mai grăitoare — vom trage pentru noi foloase și mai mari fiindcă toată lumea va recunoaște că, deși am avut prilejul să ne răzbunăm, n-am făcut-o și am așteptat ceasul potrivit.

DON ALONSO

Ce ciudată slăbiciune, ce groaznică orbire, să pui în cumpănă răzbunarea cinstei tale din pricina unei datorii fără rost și fără îndreptățire.

DON CARLOS

Nu, frate, nu te tulbura pentru ceea ce mă privește numai pe mine... Dacă greșesc cumva, voi ști cum să îndrept lucrurile. Mă pricep cum să-mi spal cinstea, cunosc poruncile ei și această amîinare de o zi pe care ți-o cer, nu face decît să-mi sporească dorința arzătoare de a mă răzbuna. Don Juan, vezi cît mă străduiesc să-ți dau înapoi bunul pe care mi l-ai dăruit? Cu aceeași căldură cu care ți-am plătit fapta cea vrednică, vîmștesc și agițogp rișimp i fi _care ne-ai făcut-o.

și ^a^djajmLLli.

^jti dai seama de grozăvia nelegiurii ce-ai să-"virșit-o, așa că te fac singur judecător a ceea ce mi se cuvine. Se pot găsi mijloace ca să ne potolești — sînt altele dîrze și sîngeroase. Dar oricare ți-ar fi alegerea, nu uita că ne-ai dat cuvîntul că Don Juan, el și nu altul, se va găsi în fața noastră. Te rog să te ții de fă-găduială și adu-ți aminte că, plecînd de aici, nu voi mai asculta decît de porunca cinstei mele.

># DON JUAN

Nu v-am cerut nimic și voi îndeplini ceea ce am făgăduit.

DON CARLOS

Și acum să plecăm, frate, o clipă de îngăduință n-o să ne abată de la împlinirea datoriei noastre.

SCENA 6 Don Juan, Sganarel

DON JUAN Ei, Sganarel, ia poftim încoace.

430

431

SGANAREL *fivindu-se din locul unde se ascunsese*)

La poruncă, stăpîne.

DON JUAN

Așa faci, ticălosule? Dai bir cu fugiții cînd mă vezi în primejdie?

SGANAREL

Iartă-mă, stăpîne, am fost coala, în poiană. Eu cred că haina asta e bună împotriva constipației — de cînd |t-- am pus-o pe mine, parcă am luat sare amară.

DON JUAN

Acum mai ești și obraznic!... Găsește altă minciună, dacă nu vrei să aflu că ești fricos. Ia ghicește, cine era cel căruia i-am scăpat viața?

SGANAREL

Habar n-am, stăpîne.

Fratele Elvirei.

Fratele...

DON JUAN

SGANAREL

DON JUAN

E om cumsecade, s-a purtat foarte frumos și-mi pare rău că o să am neplăceri cu el.

SGANAREL Lasă că știi dumneata să împaci capra cu varza.

DON JUAN

Da, dar dragostea mea pentru Dona Elvira e moartă,

J_ firea mea nu se împacă cu legămintepe vreme îndelun-

JJ_gata. In dragoste îmi place schjmiacea și n-am să

fiu niciodată în stare să-mi ferec inima între patru

F~ziduri. Ți-am mai spus de 6 sută de ori, că nu mă pot

j împotrivi ispitei, ori de ițnde ar veni. Inima mea e

432

dăruită tuturor femeilor frumoase, e datoria lor s-stăpînească pe rînd și s-o păstreze cît vor fi în stare Dar ce clădire măreață se zărește colo, printre copaci?

Cum, nu știi?

Habar n-am.

SGANAREL

DON JUAN

SGANAREL

Atunci, dacă nu știi, află de la mine ; este mormîntul comandorului pe care l-ai omorît dumneata.

DON JUAN

A, da, am auzit, dar nu știam că e prin părțile astea._ Se povestesc lucruri minunate despre mormîntul acesta și despre statuia comandorului. Hai să vedem și noi.

SGANAREL Stăpîne, nu te duce într-acolo.

DON JUAN

Pentru ce?

SGANAREL

Nu se face să te duci la un om pe care l-ai omorît.

DON JUAN

Ba dimpotrivă, omenia îmi poruncește să mă duc să-l văd, ispravă de care o să-mi fie recunoscător, dacă e om bine crescut... Hai să intrăm înăuntru.

(Porțile se deschid și se vede un mormînt minunat și statuia comandorului.)

SGANAREL

Ce minunăție!... Ce statui mărețe!... Ce marmură lucioasă... Și ce mai stîlpi falnici!... Ce spui, stăpîne, de așa mîndrețe?

I

.

28

433

I

1

DON JUAN

Că trufia mortului acestuia nu cunoaște margini. Fiindcă nu ți se pare ciudat ca un om care toată viața lui s-a mulțumit cu un adăpost ca oricare altul, să-și dureze o locuință falnică, tocmai cînd nu-i mai slujește la nimic?

SGANAREL Uite și statuia comandorului.

DON JUAN Falnic mai e în haina de împărat roman.

SGANAREL

Ia privește, stăpîne, ce bine e cioplit, parcă trăiește și e gata să vorbească. Ne-aruncă niște priviri care m-ar băga în boală dac-aș fi singur — și nu pare de loc bucuros că ne vede.

DON JUAN

Foarte prost din partea lui, dacă nu e în stare să prețuiască cîntea pe care i-o fac. Ia întreabă-l, i-ar face plăcere să cîneze cu noi?

SGANAREL Nu prea cred să aibă poftă de mîncare.

DON JUAN întreabă-l cînd îți spui...

—t~ SGANAREL

Ar trebui să fii nebun ca să intru-n vorbă cu un _J_cm de piatră.

DON JUAN Fă ce-ți poruncesc.

SGANAREL

Altă trăsnaie!... Seniore comandor... (*Aparte*) Aș crede c-am înnebunit, dacă stăpînu-meu n-ar fi mai nebun ca mine... Seniore comandor, stăpînu-meu,

434

Don Juan, te întreabă dacă vrei să ne faci cinstea să---

cinezi cu noi. (*Statuia lasă capul în jos.*) Ține-mă, Doamne!.....●-----■——

—*■'''

DON JUAN

Ei, ce e? Ce te-a găsit? Ce nu vorbești o dată? Ți s-a încheștat gura?

SGANAREL

(*imitînd gestul făcut de statuie, pleacă și el capul*)

Statuia...

DON JUAN Ce e cu statuia? Ce vrei să spui, ticălosule?

SGANAREL Vreau să spui că statuia...

DON JUAN

Mai departe... Ce-i cu statuia ? Isprăvește, ori îți sfărîm creierii.

SGANAREL Statuia a făcut un semn.

DON JUAN Dracu să te ia de aiurit.

SGANAREL

Mi-a făcut semn, crede-mă. Mă jur pe ce vrei, că nu spui minciuni. Dacă nu vrei să crezi, uite, vorbește-i dumneata. Poate că...

DON JUAN

Vino cu mine, netrebnicule, să-ți arăt eu că ești un fricos și jumătate. Ia seama acum. Seniorul comandor vrea să cîneze cu mine?

(*Statuia face semn din cap că primește,*)

28*

435

S'GANARfîL

Ce ce nu mă înghite mai bine pămîntul^!... Ei, acum ce mai spui stăpîne?

DON JUAN Hai să plecăm de aici.

SGANAREL

"T~"Să te ferească Dumnezeu de grozavii ăștia care l nu vor să creadă în nimic.

ACTUL IV

Scena înfățișează o" încăpere din locuința lui Don Juan

SCENA 1 Don Juan, Sganarel, Ragotin

DON JUAN (*lui Sganarel*)

Cred că e mai bine să schimbăm vorba, la urma urmei n-are nici o însemnătate. Dacă nu ne-a înșelat întunericul, apoi cine știe ce început de amețală ne-a împăienjenit privirile.

SGANAREL

Stăpîne, nu încerca să tăgăduiești ceea ce am văzut cu ochii noștri amîndoi... Ascultă-mă pe mine, a moțait din cap. Și eu sqcot că Dumnezeu anume a"l~ îngăduit minunea asta, ca să te aducă pe calea cea {_, dreaptă și să te smulgă...

DON JUAN

Ascultă, dacă ai de gînd să mă mai plictisești cu morala ta tîmpită, dacă mai scoți o vorbă măcar, poruncesc sa se aducă o vînă de bou, pui trei sau patru slugi să te ție zdravăn și să te smintească în lovituri. Ai înțeles?

(*Sganarel se trage spre dreapta.*)

437

SGANAREL

Am înțeles, stăpîne, de ce să nu înțeleg? Doar vorbești destul de lămurit. Și pe urmă ce-mi place - mie la dumneata e că nu umbli cu ocoluri — spui lucrurile pe șleau.

DON JUAN

Să mi se pregătească cina cît mai repede. Adu-mi un scaun, băiețaș.

SCENA 2 Don Juan, Sganarel, La Violette, Ragotin

LA VIOLETTE

Stăpîne, a venit negustorul cela, domnul Dimanche, și vrea să vă vorbească.

SGANAREL

Asta ne mai trebuia acum, să-nceapă să curgă creditorii. Ce l-a apucat să vie să ne ceară banii? Și tu nu te-ai priceput să spui că stăpînul nu e acasă?

LA VIOLETTE

De un ceas îi spui, dar nu vrea să mă creadă, stă alături pe un scaun și așteaptă.

SGANAREL Să aștepte pînă n-o mai putea.

DON JUAN

Ba dimpotrivă, spune-i să între. (*La Violette iese.*)

E o foarte proastă socoteală să crezi că poți scăpa de creditori cu una, cu două. Trebuie să-i plătești într-un chip oarecare. Am eu un meșteșug ca să-i facă să plece mulțumiți, fără să le dau un>g3logan.

438

SCENA 3

Don Juan, Dimanche, Sganarel, Ragotin, La Violette

DON JUAN (*foarte politicos*)

O, domnule Dimanche, intră, intră, te rog... Ce bine-mi pare că te văd— și n-ai idee ce supărat sînt pe slugile mele, că te-au făcut să aștepți atîta. E drept că am dat poruncă să nu primească pe nimeni, dar asta nu te privea pe dumneata, fiindcă dumitale oricînd îți sînt deschise ușile mele.

DIMANCHE Vă sînt foarte îndatorat, domnule.

DON JUAN (*către servitori*)

Ticăloșilor, vă învăț eu minte, să-l mai faceți pe domnul Dimanche să aștepte, vă fac eu să cunoașteți oamenii.

Lăsați, domnule...

DIMANCHE

DON JUAN

Cum de cutezați să spuneți că nu sînt acasă domnului Dimanche, celui mai bun prieten al meu.

DIMANCHE Foarte mulțumesc de prietenie, dar eu venisem...

DON JUAN Repede, repede un jeț pentru domnul Dimanche.

DIMANCHE Lăsați vă rog, sînt bine și în picioare.

DON JUAN Nu se poate, vreau să te am în fața mea.

439

DÎMANCtTE Nu cred că e de neapărată nevoie...

DON JUAN Dați la o parte scaunul ăsta și aduceți un jeț.

DIMANCHE Domnule, prea mare cinste pentru...

DON JUAN

De loc, de loc, eu știu ce-ți datorez... nici o deosebire între noi doi.

§1 nu vreau să fie

Domnule... Poftim, ia loc.

Nu

DIMANCHE DON JUAN DIMANCHE

e nevoie, domnule, n-am să vă spun decît două vorbe... Uite ce...

DON JUAN Dar ia loc, cînd te rog.

DIMANCHE V-am spus că sînt bine și așa; am venit pentru..

DON JUAN Degeaba. Nu vreau să aud nimic pînă nu iei loc în jeț.

DIMANCHE Atunci fac cum dorești dumneata. Eu...

DON JUAN Și ce mai faci, domnule Dimanche, ești sănătos?

DIMANCHE Mulțumesc lui Dumnezeu, am venit pentru...

440

DON JUAN

Mă prind că ai o sănătate de fier. Ia uite ce obraz roșcovan, ce ochi scăpărători, ce gură ca o fragă...

DIMANCHE Aș vrea, dacă-mi îngăduiți...

DON JUAN Dar doamna Dimanche, soția dumitale, ce mai face?

DIMANCHE Vă mulțumesc, e bine sănătoasă și ea.

DON JUAN Cumsecade femeie!...

DIMANCHE Vă foarte mulțumește și ea. Eu am venit...

DON JUAN Dar parcă ai și o fetiță, Claudine, și ea e sănătoasă?

DIMANCHE Și ea, slavă Domnului!...

DON JUAN Fermecător copil!... Mi-e dragă ca lumina ochilor.

DIMANCHE

Prea mare cinste ne faceți la toți, domnule... Dar eu venisem...

DON JUAN

Dar mititelul ăla, ștrengarul de Colin, tot așa ridică casa în sus cu toba lui?

DIMANCHE Cum îl știți... Eu...

DON JUAN

Dar cățelușul Brusquet, tot așa tare mîrîie și mușcă \ de picior pe cine vine la dumneata?

441

DIMANCHE

Parcă s-a năvălit și mai rău, nu știu ce să facem, să-l potolim.

DON JUAN

Să nu ți se pară ciudat că întreb de tot neamul, de-ai ști ce dragi îmi sînteți cu toții!

DIMANCHE Vă sîntem cum nu se poate mai îndatorați... Dar eu...

DON JUAN (*intinzîndu-i mina*)

Și-acum, dă-mi mîna, domnule Dimanche, sîntem prieteni?

DIMANCHE Sluga dumitale, domnule.

DON JUAN Al dumitale din toată inima...

DIMANCHE Înc-o dată, prea mare cinste... Eu...

DON JUAN Nu știu ce n-aș fi în stare să fac pentru dumneata...

DIMANCHE Domnule, sînteți prea bun cu mine...

DON JUAN

Și asta, fără nici un fel de gînd ascuns, te rog să mă crezi...

DIMANCHE

Cred, dar mă întreb cum de m-am învrednicit de atîta bunătate. Fiindcă eu venisem...

DON JUAN

Ascultă, domnule Dimanche, vrei să mănînci cu mine, așa pe nepregătite?

442

DIMANCHE Îmi pare rău, dar trebuie să mă întorc acasă... Eu...

DON JUAN (*sculîndu-se din jeț*)

Atunci repede, un sfeșnic să-i luminați domnului Dimanche și patru sau cinci servitori să-l întovărășească pînă acasă, înarmați pînă-n dinți.

DIMANCHE

(*se ridică și el din jeț*)

Dar nu e nevoie de atîta supărare, mă duc și singur. Vedeți că eu...

DON JUAN

Lasă că știu ce fac. Nu poți pleca neîntovărășit N-aș vrea să pățești ceva pe drum¹. Sînt omul dumitale și mai ales îți sînt îndatorat.

DIMANCHE Mie-mi spui...

DON JUAN

Și dumitale și la toată lumea. N-am ce ascunde la urma urmelor.

DIMANCHE Atunci...

DON JUAN Îmi dai voie să te însoțesc pînă la poartă?

DIMANCHE

Vai, domnule, asta nu îngădui eu... Domnule, mă copleșiți...

DON JUAN

Atunci, sărută-mă, cel puțin. Și te mai rog încă o dată, fii încredințat că sînt omul dumitale, și nu—""T știu ce aș fi în stare să fac pentru a te mulțumi. (*Iese.*) }y

¹ Precauția lui Don Juan în ce-l privea pe Dimanche nu era inutilă, fiindcă străzile orașelor, în vremea lui Moliere, erau noaptea neluminate și pline de hoți.

4*3

m

SCENA 4 Dimanche, Sganarel

SGANAREL

Trebuie să știi că stăpînul se topește de dragoste după dumneata.

DIMANCHE

Asta e drept. E așa de cumsecade și prevenitor cu mine, încît mi-e peste putință să-i cer banii.

SGANAREL

Te rog să crezi că toți cîți sîntem în casa asta, ne dăm în vînt pentru dumneata și aș vrea să te găsești la mare strîmtoare, să tabere cu ciomegile pe dumneata, pentru ca să te încredințezi singur în ce măsură...

DIMANCHE

Nu mă îndoiesc, nu mă îndoiesc... Dar ascultă, Sganarel, adu-i aminte, te rog, de banii mei...

SGANAREL Nu-ți face sînge rău, o să te plătească.

DIMANCHE

Și nu uita, Sganarel, că și dumneata ai o mică datorie la mine...

SGANAREL A, jupîne, de ce mai mi-aduseși aminte...

DIMANCHE Cum, adică...

SGANAREL Parcă nu știam eu că am o mică datorie...

DIMANCHE Atunci, plătește-mi banii...

444

SGANAREL Hai, jupîne, să-ți luminez drumul...

DIMANCHE Dar banii, banii mei...

SGANAREL (*îl apucă pe Dimanche de braț*)

îți arde de glumă, jupîne?

DIMANCHE Eu vreau...

SGANAREL (*îl Urăște spre ușă*)

Haide o dată...

Cu mine nu merge.

Vezi de altul!

Mie să... Vorba! Eu...

Vorba, am spus!

DIMANCHE SGANAREL

DIMANCHE SGANAREL DIMANCHE

SGANAREL (*îl dă pe ușă afară*)

SCENA 5 Don Jaan, Sganarel, La Violette

LA VIOLETTE (*către Don Juan*)

Stăpîne, a sosit tatăl dumneavoastră.

445

Î)ON JUÂN

Strașnic s-a nimerit. Să știți c-o să înnebunesc de-â bmelea pe ziua de azi.

SCENA 6 Don Louis, Don Juan, Sganarel

DON LOUIS

îmi dau seama că nu ești la largul dumitale și că te-ai fi lipsit bucuros de prezența mea. La urma urmelor, nu ne face plăcere nici unuia din noi înțîlnirea asta și dacă dumneata ești sătul să mă tot vezi, eu sînt sătul de năzbîtiile dumitale. Vai, cît de neștiutori jysîntem de ceea ce facem, cu cîtăneprevedere ne ameste-I căm în rosturile providenței, cînd n-o lăsăm pe ea să ne ^poarte de grijă cum crede de cuviință, cînd vrem să fim mai pricepuți decît ea, tulburînd-o într-una cu cererile noastre neîncetate, cu dorințele noastre nesăbuite... Am dorit cu patimă să am un fiu și m-am rugat cu înflăcărare, să mi se îndeplinească visul Și fiul acesta pe care Dumnezeu ni l-a dăruit, după ce l-am ostenit cu rugăciunile mele, în loc să fie bucuria și mîngîierea vieții mele, e un prilej de griji și suferințe. Cu ce ochi socotești dumneata că pot privi eu faptele-ți mîrșave, pe care mă silesc să le ascund cum pot de lume, pornirile nesocotite care nu se mai isprăvesc și pentru care nu e zi de la Dumnezeu să nu cer îndurare și iertare de la stăpînul nostru, regele, istovind și bunăvoința lui pentru serviciile ce i-am făcut și trecerea prietenilor noștri? In ce prăpăstii te-ai coborît! Nu ți se urcă sîngele în obraz, gîndindu-te din ce neam te-ai născut? Și mai ai îndrăzneala să te fălești cu obîrșia ta? Ce-ai făcut pînă acum care să-ți dea dreptul să te socotești deasupra altora? Crezi că e de ajuns să porți un nume și un blazon, să te lauzi cu neamul tău, ^"atunci cînd trăiești în josnicie?*.A, nu, nașterea nu j înseamnă nimic, fără cinste și cuviință. Nu ne împărtă-I șim din slava strămoșilor noștri, dacă nu ne străduim jLsă le semănăm.«t Și strălucirea pe care ei o răspîndesc asupra noastră ne impune îndatorirea să le facem cinste,

446

să urmărim căile străbătute de ei, să nu ne înțînăm mințile și sufletele, dacă vrem să fim socotiți drept fireștii lor coborîtori! Degeaba spui că te tragi din strămoșii al căror urmaș ești. Ei tăgăduiesc că ai fi din sîngele lor, și-ți ridică dreptul de a te mîndri cu isprăvile lor. Slava lor face să reiasă și mai vîrtos

ticăloșia dumitale și faima lor e o făclie la a cărei lumină purtarea dumitale rușinoasă iese la iveală cu mai multă tărie. Află de la mine că un om de neam mare care trăiește ca un nemernic e o iasmă a naturii, ^qă virtutea e singuray— mărturie a boieriei'că mă uit mai puțin la numele *cui* care semnezi, decît la faptele pe care le săvîrșești, căL prețuiesc de o mie de ori mai mult pe fiul unui hamal, decît pe vlăstarul de neam regesc, dacă s-ar purta în viață ca dumneata.

DON JUAN Cred că dac-ai sta jos, ai vorbi fără să te ostenești.

DON LOUIS

Nu, neobrăzatele, n-am să stau jos și n-am să mai adaug nimic la ce-am spus, fiindcă-mi dau seama că vorbele mele n-au găsit calea inimii tale. Dar află, copil fără rușine, că faptele tale au nimicit dragostea mea de părinte, că voi ști, mai curînd decît îți închipui, să pui frînă nemerniciilor tale, rugînd cerul să te strivească cu mîna lui, pentru ca pedeapsa ce vei primi să spele rușinea că ți-am dat viață.

(*Iese.*)

SCENA 7 Don Juan, Sganarel

DON JUAN

De ce nu mureai mai repede, e singurul lucru bun ce \
mai puteai face. Fiecare la rîndul lui; îmi vine să turbez /
cînd văd părinți care trăiesc cît copiii lor. —

SGANAREL Stăpîne, nu te-ai purtat frumos...

447

DON JUAN Nu m-am purtat frumos?

SGANAREL (*tremurînd*)

Stăpîne...

DON JUAN Nu m-am purtat frumos...

SGANAREL

j Nu, stăpîne, fiindcă nu se cuvenea să înduri să-ți

HI spuie ce ți-a spus, ci trebuia să-l apuci de umeri și ' ,să-l dai pe ușă afară. Ce necuviință
nemaiauzită!... Un părinte care vine să-și mustre copilul, care-l îndeamnă să se îndrepte, ba îi mai și
aduce aminte din ce neam s-a născut, îl sfătuiește să se poarte ca un om de omenie și cîte și cîte
alte nerozii de soiul ăsta!... Cum de-aiputut să-l suferi, dumneata care știi să te porți în lume? Îți spun
drept că m-am minunat de răbdarea _^^ dumitale și ca să vorbesc cinstit, eu înlocu-ți, îl (;
trimiteam la plimbare. (*în șoaptă, aparte*) A, bleste-aată slugărnice, în ce hal m-ai adus!...

DON JUAN Dar ce, n-au de gînd să dea la masă?

SCENA 8 Don Juan, Sganarel, Ragotin

RAGOTIN

Stăpîne, a venit o doamnă cu un vâl pe obraz, vrea să vorbească cu dumneata.

DON JUAN

Cine ar putea să fie?

Ne ducem să vedem? 448

SGANAREL

SCENA 9 Dona Elvira (voalată) Don Juan, Sganarel

DONA ELVIRA (*voalată*)

Nu fi uimit, Don Juan, că mă vezi la ora aceasta și cu obrazul acoperit. O pricină grabnică mă silește
să vin la dumneata și ceea ce am de spus nu suferă întîrziere. Mi-am potolit mînia, care a izbucnit atît
de furioasă și nu mai sînt aceeași de azi dimineată, în fața dumitale nu mai e Dona Elvira care te
blestema, te copleșea cu amenințări, cerea sus și tare răzbunare. Cerul a izgonit din inima mea toate
simțirile nedemne, toată patima arzătoare pentru dumneata, dovezi ale unei iubiri rușinoase, toate
avînturile nepotolite de care e în stare o dragoste pămîntească. în inima mea nu mai tremură pentru
dumneata decît o flacără dezbărată de orice pornire a simțurilor, o sfîntă îngăduință, o dragoste
desprinsă de cele lumești; care nu se mai gîndește la ea, cf"îff" l nchină toată înflăcărarea numai spre
binele dumitale.

DON JUAN (*lui Sganarel*)

Mi se pare mie, ori ai început să te bocești?

SGANAREL Iartă-mă, stăpîne.

DONA ELVIRA

Această dragoste desăvîrșită și curată mă aduce acum la dumneata, pentru binele

dumitale, pentru că a-ți aduce o poruncă a cerului, singura în stare să te abată din prăpastia spre care te îndreptă. Da, Don Juan, îți cunosc acum toate rățacirile, și cerul care mi-a deschis ochii să văd nemernicia purtării mele, mi-a poruncit să vin aici, să-ți spun că faptele dumitale nelegiuite au istovit milostivirea dumnezeiască și mânia fiaroasă a providenței e gata să se prăvălească asupra capului dumitale, că atîrnă numai Te dumneata

29 — Moliere — Opere, voi. II.

449

ca să-ți îndepărtezi printr-o grabnică ispășire, fiindcă mâine va fi poate prea târziu ca să mai înlături o groaznică nenorocire. În ce mă privește, nici o legătură omenească nu mai mă înlănțuie de dumneata. Cerul fie lăudat, m-am vindecat de toate pornirile mele nebunești. M-am întors pentru totdeauna la mănăstire și nu cer decît să pot trăi atît cît trebuie, pentru a-mi ispăși greșelile pe care le-am săvîrșit, și să mă învrednicesc printr-o strașnică mucenie, de iertare Celui-de-sus, după orbirea în care m-a afundat dragostea mea pătimasă pentru dumneata. Dar singurătatea nu-m va tihni, știind că o făptură care mi-a fost dragă nespun, e pe cale să devie o pildă înfricoșătoare a miniei cerești. Nu-ți închipui ce bucurie negrăită ar fi pentru mine, dacă aș izbuti să alung de deasupra capului dumitale, lovitura cumplită care te pîndește. Aibi îndurare, Don Juan, dăruiește-mi, drept cea din urmă dovadă a bunăvoinței tale față de mine, această dulce mîngîiere. Cu lacrimi în ochi te rog să nu respingi iertarea dumitale. Și dacă nu ai îndurare de tine însuși, fii mărinimos cu rugămințile mele și cruță-mi durerea chinuitoare de a te și osîndit la caznele veșnice.

Biata femeie!...

SGANAREL

DONA ELVIRA

Te-am iubit cu o dragoste negrăită, nimic pe lume nu mi-a fost mai scump ca dumneata. Mi-am uitat îndatoririle, tot ce-am săvîrșit, pentru dumneata le-am săvîrșit. Singura răsplată pe care ți-o cer, e să-ți îndregți felul de viață, să ocolești pierzania inimii dumitale. -Scapă-ți sufletul, fie de dragul dumitale, fie de dragul meu. Încă o dată, Don Juan, cu ochii înecați de lacrimi te rog. Și dacă lacrimile unei ființe care te-a iubit mi te mai înduioșează, spune-mi la ce mijloc să mai alerg, pentru ca să te înduplec.

SGANAREL

Inimă de tigru!

450

DONA ELVIRA Acum mă duc, fiindcă nu mai am nimic să-ți spui.

DON JUAN

Rămîi aici, doamnă, s-a făcut târziu, te vom găzdui cum vom putea mai bine.

DONA ELVIRA Nu, Don Juan, nu pot să rămîn la dumneata.

DON JUAN Păcat. Mi-ar fi făcut mare plăcere, te încredințez.

DONA ELVIRA

Văd că pierdem vremea cu lucruri de prisos. Lasă-mă să plec, nu te osteni să mă însoțești, gîndește-te mai bine la sfatul pe care ți l-am dat.

SCENA 10 Don Juan, Sganarel

DON JUAN

Știi că m-am tulburat nițel văzînd-o? Că ținuta ei cea nouă mi s-a părut trăgătoare și că îmbrăcămintea ei neîngrijită, înfățișarea ei îndurerată, lacrimile ei/ au reaprins în inima mea cîteva seînte din jeraticul pe care-l credeam stins pe vecie?

SGANAREL

Cum s-ar spune, vorbele ei n-au avut nici o înrîurire asupra dumitale? —

DON JUAN Vezi mai bine să dea la masă.

SGANAREL

Numaidecît.

29*

451

SCENA 11 Don Juan, Sganarel, La Violette, Ragotin

DON JUAN Vezi, Sganarel, n-ar fi poate lucru rău, să mă cumîntesc.

SGANAREL Cui i-o spui!

DON JUAN

, da, n-ar fi rău de loc să mă cumîntesc. Uite, mai duc viața asta douăzeci sau treizeci de ani — pe urmă ă fac om cumsecade.

Am înțeles. Ce-ai spus?

SGANAREL

DON JUAN

SGANAREL Nimic. Poftim la masă.

(*Sganarel fură o bucată dintr-o farfurie de pe masă și o bagă în gură.*)

DON JUAN

^,,f.^Dar ce înseamnă asta? Mi se pare mie, ori ți s-a ~\ umflat obrazul? Ce, ai amuțit? Ce s-a întâmplat cu tine?

SGANAREL Nimic.

DON JUAN

Ia întoarce-te, să te văz mai bine. Ai răcit și ți s-a umflat obrazul. Repede, aduceți o lanțetă, să-i înțep buba. Nu-l vedeți că nu mai poate de durere, o să-l înăbușe brînca.

SGANAREL

Oprește, stăpîne, am vrut să văz dacă bucătarul n-a pus prea mult piper, sau prea multă sare.

452

Act IV. — Scena 12.

DON JUAN

Zi mai bine^ că ți s-a făcut foame. Ia loc aici și mă-nîncă. O să am treabă cu tine după masă.

SGANAREL (*se așază la masă*)

Adevărat că mi-era foame. N-am îmbucat nimic de azi dimineață. Ia gustă și dumneata, stăpîne, să-ți lingi degetele, nu altceva. (*Apoi către Ragotin care pe măsură ce Sganarel își pune mîncare în farfurie, îi ia farfuria de dinainte, de îndată ce aeesta întoarce capul.*) Ei, farfuria! Unde mi-e farfuria!... Mai domol, cumetre, dacă nu ți-e cu supărare. Dar strașnic te mai pricepi dumneata să schimbi farfuriile. Și tu, tu, La Violette, prichindelule, ce bunătate de vin știi să ne dai de băut?

(*în vreme ce La Violette îi toarnă în pahar lui Sganarel, Ragotin îi ia din nou farfuria.*)

DON JUAN Dar cine bate-n poartă la vremea asta?

SGANAREL Cine dracu mai vine să ne tulbure ospățul?

DON JUAN

Nu-mi place să mă tulbure la masă, așa că să nu lăsați pe nimeni să intre.

SGANAREL Las pe mine stăpîne, îi fac eu vînt.

DON JUAN (*lui Sganarel care se întoarce speriat*)

Ce e? Cine e afară?

SGANAREL (*aplecînd capul, după cum a făcut Statuia*)

E... Ăla care, aia care_s>*

453

DON JUAN

Oricine ar fi, să intre — vreau să vă arăt că eu nu mă sperii de orice.

SGANAREL Aoleu, Sganarel, în ce gaură de șarpe te ascunzi acum?

SCENA 12

Don Juan, Statuia Comandorului, Sganarel, La Violette, Ragotin

DON JUAN (*către servitori*)

Repede un scaun și mai puneți un tacîm. (*Don Juan și Statuia se așază la masă. Lui Sganarel*) Și dumneata poftim la masă.

SGANAREL Stăpîne, m-am săturat.

DON JUAN

Vino la masă, cînd îți spun. Dați-ne de băut. în ifă!jâiC^a Comandorului... în sănătatea ta, Sganarel. Turnați-i vin.

SGANAREL Stăpîne, nu mai mi-e sete.

DON JUAN

Bea și cîntă în cinstea Comandorului cîntecul care-mi place mie.

SGANAREL Stăpîne, mi-a pierit glasul.

DON JUAN

(*Către servitori*)

Lasă că-ți vine la loc. Iar voi, cîntați împreună cu el.

454

Destul, Don Juan, te poftesc să vii să iei masa cu mine, dacă nu ți-e frică.

DON JUAN ^~

Mie? Vin bucuros. Dar Sganarel? ; ,\

SGANAREL Să am iertare, stăpîne, dar eu postesc.

DON JUAN (*lui Sganarel*)

Ia sfeșnicul de colo și luminează-i drumul.

STATUIA

Nu e nevoie de lumină, cînd cerul îți îndreaptă pașii.

Scena înfățișează un colț de țară

SCENA 1 Don Louis, Don Jnan. Sganarel

DON LOUIS

Cum, fiule, cerul cel milostiv s-a îndurat în sfîrșit de rugăciunile mele? E adevărat ce-mi spui? Nu cumva mă-nșeli și pot să pun temei pe vestea pe care mi-o dai, că te-ai îndreptat din rătăcirile tale?

JU DON JUAN L Ij' . (*prefăcut*)

Da, tată, m-am lepădat de toate ^guașelile mele; de-aseară sînt altul, cerul mi-a îngăduit să mă schimb într-asa măsură, încît toată lumea va rămîne uimită. Mi-a atins inima și mi-a despăienjenit ochii. Cu ce groază privesc acum la rătăcirile mele din trecut, la cumplita negliobie a vieții pe care am dus-o pînă acum... îmi rechem în minte, una după alta, toate fărădelegile de care m-am făcut vinovat și mă mir cum providența m-a răbdat atîta vreme, cum de n-a repezit pe capul meu pînă acum sabia temutei sale judecăți? Îmi dau seama cît a fost de blajină cu mine, lăsîndu-mă nepedepsit pentru afîtea blestemății și de aceea voi răsplăti milostivenia ei, dovedind lumii întregi că mi-am schimbat felul de viață. În felul acesta voi drege tot ce a stricat nebunia mea de pînă acum, în nădejdea că cerul mă va ierta în întregime. Pentru asta mă voi strădui din toate puterile ființei mele și

456

te rog, tată, ajută-mă și dumneata să găsesc o făptură omenească care să-im slujească drept călăuză și după sfatul căruia să pășesc înainte pe drumul ales.

DON LOUIS

A, fiule, cît de repede își revine o dragoste de părinte și cum toate supărările pricinuite de propriu-ți copil, se topesc în fața celui mai neînsemnat cuvînt de părere de rău!... Am uitat toate amărăciunile pe care mi le-ai pricinuit și vorbele pe care le-ai rostit adineauri au șters tot din amintirea mea. Nu-mi vine să cred în atîta fericire. Iartă-mă dacă ți-o spui. Nu-mi pot opri lacrimile de bucurie că dorința mea cea mai arzătoare a fost împlinită. După asta nu mai am nimic de cerut lui Dumnezeu. Sărută-mă, copile, și stăruie, rogu-te, în hotărîrea ta lăudabilă. Acum mă duc, să împărtășesc și mamei tale vestea cea bună, să împart cu ea bucuria negrăită care m-a copleșit și să mulțumim amîndoi providenței care ți-a inspirat o purtare de adevărat creștin.

SCENA 2 Don Juau, Sganarel

SGANAREL

A, stăpîne, ce bine-mi pare că te-ai pocăit!... De cînd tînjesc eu după asta !... Și acum, datorită Celui-de-sus, iată tînjala mea împlinită.

DON JUAN

Ce, tu iei drept lucruri adevărate, bazaconiile pe care le-am înșirat și crezi că gura mea se înțelesese cu inima?

SGANAREL

Cum? Va să zică n-a fost... Nu te-ai... Toată spovedania dumitale... (*Aparte*) Ce om!... Ce om!... Ce om!...

457

DON JUAN

Nu m-am schimbat cîtuși de puțin și simțămintele mele au rămas aceleași.

SGANAREL

^ri Nici măcar minunea cu statuia aceea mișcătoare și \ vorbitoare nu te-a putut îndupleca?

DON JUAN

Cu privire la statuie, e ceva la mijloc ce nu mi-l lămuresc tocmai bine, dar orice ar fi, nu e în stare nici . _i_ să-mi zdruncine cugetul, nici să-mi tulbure mintea. Am spus că vreau să mă îndrept și să trăiesc o viață nepătată fiindcă am eu rosturile mele; a fost o înșelătorie care o să-mi folosească, o schimonoseală cu care să adorm mînia unui părinte de care am nevoie, dar mai ales să mă pun la adăpost de tot soiul de neplăceri care mi-ar putea veni din partea altora. Am ținut să-ți aduc la cunoștință, Sganarel, toate astea, ca să am un martor pentru cele ce simt în adîncul sufletului meu, să aflu în același timp pricina pentru care am rostit cele ce ai auzit.

SGANAREL

Atunci, ai rămas același necredincios ea mai înainte, dar vrei să treci drept om de omenie.

DON JUAN

De ce nu? Sînt afară de mine atîția alții care se folosesc de aceeași viclenie, care-și lipesc pe obraz aceeași

mască, spre a înșela lumea.

SGANAREL Ce om!... Ce om!... Ce om!...

DON JUAN

Nimeni în vremurile noastre nu se mai rușinează
/"" pentru atîta lucru,* Prefăcătoră e un viciu la modă
^p . și tot ce e la modă trece drept virtute.4A te juca de-a
omul cumsecade e lucrul cel mai ușor în ziua de azi,

458

și meseria de prefăcut e cea mai binevenită dintre" toate, fiindcă minciuna o prețuită de toată lumea, iar atunci cînd e dovedită nimeni nu îndrăznește să se ridice împotriva ei. Toate celelalte cusururi omenеști sînt supuse ocării, pot fi înfruntate de oricine ^prefăcătoră e un viciu de frunte, care închide gura la toată lumea și se bucură în liniște de o atotputernică ocrotire. / Cu schimonoseli și maimuțării se alcătuiеște o șleahță restrînsă de oameni legați între ei prin aceleași legi ale minciunii. Cum ai lovit pe unul, toți îți sar în cap, și chiar dacă printre ei sînt unii care lucrează cu bună-credință, cunoscuți drept suflete cu adevărat cinstite, devin jucării în mîna celorlalți și ocrotesc cu puterea lor înșelătoria și păpușăria¹. Cunoscatîția care au izbutit, la adăpostul fățarniciei, să șteargă amintirea tinereții lor zvăpăiate, făcîndu-și apărătoare din pavăza religiei și sub haina aceasta preacuvioasă, rămîinînd aceiași ticăloși de mai înainte. ți știi cine sînt, le cunoști fărădelegile, toată lumea ți întîmpină înșă cu încredere și, cu cîteva plecăciuni smerite din cap, cu un suspin de nevinovăție, răscumpără, — dînd de două, trei ori, ochii peste cap — tot ceea ce au săvîrși t. Sub veșmîntul acesta ocrotitor vreau să mă pui și eu la adăpost, să-mi orînduiesc treburile cum se va putea mai bine. Nici nu mă gîndesc să mă lipses" c~T de dulcile mele năravuri, dar o să am grijă să le ascund, V. și o să-mi fac de cap, cu binișorul. Nu-mi va fi "teamă cînd voi fi descoperit, fiindcă toată ceata de înșelători îmi va sări în ajutor și mă va apăra împotriva oricui, fără să am nevoie să ridic măcar un deget. E singurul mijloc ca să fac, nepedepsit, orice-mi va trece prin minte. Mai mult chiar, o să mă fac judecătorul faptelor altora, socotind drept rău tot ce vor săvîrși alții și drept bun numai ce voi săvîrși eu. De se va întîmpla să fiu jignit, or cît de ușor, nu voi ierta niciodată, ci voi păstra în adîncul nebanuit al inimii mele, o ură

¹ Aluzie la acea *cabală a bigoților*, dezlănțuită împotriva lui Moliere în 1664 cu prilejul primei reprezentări a piesei >, Tar' tuffe". Foarte solidari între ei, bigoții se sprijineau reciproc în orice ocazie.

459

nepotolită. O să mă preschimb în răzbunătorul lui Dumnezeu și pe temeiul acesta atît de ușor, îmi voi izbi vrăjmașii, îi voi învinovăți de necredință, voi dezlănțui împotriva lor haita gălăgioasă a celor care fără să știe măcar despre ce e vorba, vor urla împotriva lor, îi vor copleși de ocări și-i vor osîndi cu de a lor putere la muncile veșnice ale iadului. E singurul chip de a te folosi de slăbiciunea oamenilor și de a-ți găsi un rost în ticăloșia veacului în care trăim.

SGANAREL

Doamne, ce mi-a fost dat s-aud? Afîta-ți mai lipsea, prefăcătoră, ca să pui vîrf la toate, să ajungi pe culmile ticăloșiei. Stăpîne, nu mai pot să tac, trebuie să-mi descarc sufletul, orice mi s-ar întîmpla. Fă cu mine ce vei crede de cuvință: pune să mă bată cu ciomegele, omoară-mă dacă vrei. Dar lasă-mă să-ți spui ce mă arde pe suflet, ca o slugă credincioasă ce-ți sînt. Crede-mă, stăpîne, ca ulciorul nu merge de multe ori la apă, că se sparge și el —și după cum foarte bine a spus un învățat cu carte, despre care habar n-am cine a fost, ^omul e pe lume ca pasărea pe cracă și craca e lipită de copac și cine e lipit de copac, urmează învățămintele cele bune. învățămintele cele bune prețuiesc mai mult decît vorbele frumoase •Vorbele frumoase se aud la curtea regească, la curtea regească sînt lingușitori, lingușitorii urmează moda, moda vine din închipuire, închipuirea e o însușire a sufletului, sufletul ne dă viață și viața se sfîrșește cu moartea, moartea ne îndeamnă să ne gîndim la cer, cerul e deasupra pămîntului și pămîntul nu e mare, marea e bîntuită de furtuni, furtunile scufundă corăbiile, corăbiile au nevoie de un bun cîrmaci și un bun cîrmaci e plin de chibzuință, chibzuință nu e dragă tinerilor, tinerii trebuie să asculte de bătrîni, bătrînilor le plac bogățiile, bogățiile fac pe oameni bogați, bogații nu sînt săraci, săracii sînt mereu în nevoie, nevoia nu cunoaște lege, cine nu se teme de lege, trăiește ca o „yjtă și, prin urmare, dracul o să te înghită!

460

DON JUAN Minunat fel de a judeca!...

SGANAREL

Dacă nici după asta nu te pocăiești, vai de sufletul dumitale!...

SCENA 3 Don Carlos, Don Juan, Sganarel

DON CARLOS

Bine că te găsesc, Don Juan, îți pot vorbi aci mai în voie decît la dumneata. Spune-mi ce hotărîre ai luat? Știi că asta are însemnătate pentru mine, că eu m-am prins în fața dumitale să duc neînțelegerea dintre noi la un sfîrșit. În ce mă privește, nu-ți ascund că aș fi bucuros ca lucrurile să se petreacă cît mai domol, mă voi strădui din toate puterile mele ca să te aduc pe calea cumințeniei, și să te fac să consimți în fața tuturor s-o iei pe sora mea de soție.

DON JUAN *(cu un ton ipocrit)*

Vai, aș dori numaidecît, din toată inima, să aduc la îndeplinire dorința dumitale, dar cerul se împotri-vește față — el mi-a strecurat în suflet dorința de a-mi schimba cu totul felul de trai, într-asa măsură, încît am hotărît să rup toate legăturile cu lumea aceasta, să mă despoi cît de curmă de toate zădărniciile pămîntești, să-mi răscumpăr, printr-o strașnică ispășire, toate rătăcirile în care m-atîrîtînflăcarea tinereții mele.

DON CARLOS

Schimbarea dumitale, Don Juan, nu zădărnicește întru nimic aceea ce doresc eu și tovărășia unei femei pe care ai făcut-o soția dumitale legiuită, se împacă foarte bine cu vrednicele hotărîri pe care cerul ți le-a hărăzit.

461

DON JUAN

Aici te înșeli — fiindcă însăși sora dumitale a luat aceeași hotărîre, întorcîndu-se înapoi la mănăstire. După cum vezi, milostivenia cerească ne-a trimis binecuvîntarea ei în același timp amîndurora.

DON CARLOS

Întoarcerea ei la mănăstire nu ne mulțumește, fiindcă e datorită fără îndoială disprețului dumitale față de ea și de familia noastră — onoarea noastră cere ca să trăiască cu dumneata.

DON JUAN

Dar crede-mă că nu mai e cu putință ! Îți jur că n-am avut dorință mai arzătoare, dar astăzi chiar, m-am sfătuit cu Cel-de-sus, și cum ne sfătuiau amîndoi, aud deodată un glas care-mi poruncește să nu mă mai gîndesc la sora dumitale, fiindcă urmînd să trăiesc cu ea, n-o să-mi izbăvesc niciodată sufletul de păcate.

DON CARLOS

Nu cumva îți închipui, Don Juan, c-o să ne amețești cu asemenea scorneli?

DON JUAN îndeplinesc porunca Celui-de-sus!...

DON CARLOS Și crezi c-am să mă mulțumesc cu asemenea răspuns?

DON JUAN Facă-se voia Celui-de-sus!

DON CARLOS

Ai răpit-o pe sora noastră de la mănăstire și acum o părăsești?

DON JUAN Dacă așa e porunca Celui-de-sus!

462

DON CARLOS Și crezi că o să îndurăm jignirea asta?

-ir

DON JUAN Cere socoteală Celui-de-sus.

DON CARLOS Ce-i dai zor mereu cu Cel-de-sus!... Cel-de-sus!

DON JUAN Așa-i place Celui-de-sus.

DON CARLOS

Ajunge, Don Juan, am priceput. Nu vreau să te pedepsesc aici, fiindcă locul nu e potrivit. Dar în curînd, o să știu eu unde să te găsesc.

DON JUAN

Fă cum dorești. Ai văzut, prea bine că nu sînt fricos și că mă pricep să mă slujesc de spadă cîod e nevoie. Uite, peste cîteva clipe o să trec pe ulicioara pustie, care duce la mănăstirea din apropiere. Dar te înștiințez dinainte, că nu eu sînt cel dornic să curgă sîngele. Cel-de-sus mă oprește de la asemenea gînd nelegiuit, iar dacă te azvîrli asupra mea, o să vezi ce ai să pățești.

DON CARLOS

O să văd ce e de văzut, despre asta nu duc nici o grijă.

SCENA 4 Don Juan, Sganarel

SGANAREL

Stăpîne, ce e cu înfățișarea asta nouă? Să știi de la mine, că asta e mai nelegiuită decît toate. Spui drept că așa cum erai înainte, mai nădăjduiam în scăparea dumitale. De acum însă, s-a isprăvit cu dumneata, fiindcă cerul care ți-a răbdat atîtea, s-a săturat și el de minciunile tale...

463

DON JUAN

Lasă, lasă! Cerul nu e atît de grăbit cum îți închipui tu — și de cîte ori oamenii...

SCENA 5

Don Juan, Sganarel, O Stafie (în chip de femeie înfășurată în văluri)

SGANAREL (*zărind stafia*) Stăpîne, cerul îți trimite o înștiințare...

DON JUAN

Dacă cerul îmi trimite o înștiințare, îl poftesc să se rostească mai lămurit, dacă vrea să pricep ce spune.

' U

STAFIA

Don Juan, a sosit cea de pe urmă clipă în care mai poți cere îndurarea cerească* Dacă nu te pocăiești ^ numaidecît, pierzania ta e hotărîtă.

Ai auzit, stăpîne?

SGANAREL

DON JUAN

Cine îndrăznește să mă amenințe? Parcă glasul mi-e cunoscut.

SGANAREL ^ StSpîne, e stafie, o cunosc după mers.

DON JUAN Stafie, știmă sau diavol, vreau să știu cine e!...

STAFIA

(*îți schimbă înfățișarea — acum e TIMPUL cu coasa în mină*) —>

SGANAREL Stăpîne, ai văzut cum s-a schimbat la față?

464

DON JUAN

Oricum s-ar înfățișa, pe mine nimic nu mă sperie, și spada asta o să-mi spuie acum dacă e trup omenesc, ori plămuire de ceață! (*Dar în clipa în care Don Juan vrea s-o lovească, Stafia dispăre.*)

SGANAREL

Stăpîne, vino-ți în fire după atîtea semne, pocăieș-te-te, cît mai e timp.

DON JUAN

Cu nici un preț. Nu vreau să se spuie, orice s-ar întîmpla, că aș fi în stare să mă pocăiesc. Haide, vino cu mine.

SCENA 6 Statuia Comandorului, Don Juan, Sganarel

STATUIA

Oprește-te, Don Juan. Mi-ai dat ieri cuvîntul că mănînci cu mine.

DON JUAN Sînt gata. Încotro mergem?

Dă-mi mîna.

Poftim!

STATUIA

DON JUAN

STATUIA

Don Juan, cel ce stăruie în păcat, pierde de moarte V firoasă și îndurarea cerului pe care o respingi, lasă ;

drum slobod trăsnetului.

DON JUAN

Dumnezeule, ce se petrece cu mine? Mă arde un foc \ nevăzut, mi-e rău, trupul mi s-a prefăcut în jeratic \ mistuitor... (*Un trăsnet fiores, însoțit de fulgere năprasnice, J*

30

465

cade peste Don Juan. Pămînlulse cască și-l înghite. Din lacul unde a dispărut ies flăcări mari.)

SCENA 7

SGANAREL

Aoleu, simbria mea, cine-mi plăleşte simbria mea? Cu moartea Iul. toată lumea e mulțumită: cerul înfruntat, legile nesocotite, fetele pîngărite, neamurile păcălite, părinții jigniți, femeile înșelate,

bărbații încornorați, toată lumea e în sfârșit mulțumită. Numai eu _a2n_răma^ mofluz, eu care după atîția ani cît l-am slujit, nu m-aleg cu altă răsplată, decît să-rni văz stăpînul pedepsit atît de cumplit pentru ticăloșia lui. Simbria mea!... Cine-mi plătește simbria!

în romînește de ALEXANDRU KIRIȚESCU